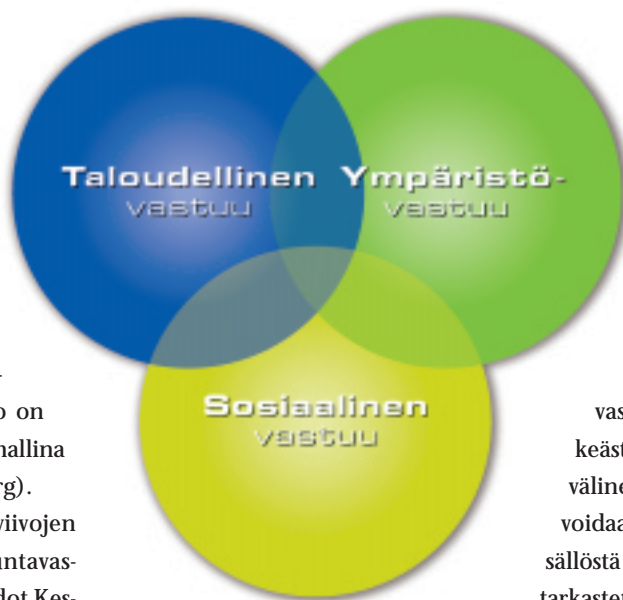

Raportin sisällön esittely

Kesko on aiemmin julkaissut vuosiker-
tomuksensa ohella kolme erillistä ympä-
ristöraporttia vuosilta 1997–1999. Yhteiskuntavastuun raportti julkaistaan nyt ensimmäistä kertaa. Kesko pitää yhteiskuntavastuun raportoinnin yleistymistä tärkeänä ja toivoo yritysten päätyvän raportointinsa sisäl-
lössä pääosin yhdenmukaiseen malliin, jotta yritysten vertailtavuus helpottuisi. Keskon mielestä tähän tarkoitukseen sopii kansainvälisen Global Reporting Initiative -organisaation kesällä 2000 julkaisema ohjeistus ”Sustainability Reporting Guidelines on Economic, Environmental and Social Performance”, jota Kesko on käyttänyt oman raporttinsa mallina (katso www.globalreporting.org).

GRI:n antamien suuntaviivojen mukaisesti Keskon yhteiskuntavastuun raportti sisältää perustiedot Keskoista yrityksenä, ylimmän johdon lausunnon vastuullisuuden nykytilasta ja vision tulevista painopisteistä, kuvaukset vastuullisuuteen liittyvistä strategioista, toimintapolitiikoista ja johtamisjärjestelmistä sekä tiivistetyn analyysin sidosryhmistä ja keskeisistä

vaikuttamisalueista. Suoritusastoa kuvaavat mittarit on jaoteltu kolmen ”peruspilarin” mukaisesti taloudellisia vaikutuksia, ympäristövaikutuksia ja sosiaalisia vaikutuksia koskeviin osiin. Kehitystä on kuvattu vähintään kolmelta vuodelta, mikäli lukuja on ollut käytettävissä. Keskeisistä tunnus-

lukuista on laadittu taulukkomuotoinen yhteenveto.

Kesko ei julkaise erillistä ympäristöraporttia. Yhteiskuntavastuun raportti sisältää pääosan ympäristötoi-

mintojen tuloksista, joita käsitellään painettua raporttia laajemmin Keskon Internet-sivujen ympäristöosiossa. Viime vuonna ympäristöraportissa esitelty eettinen laadunvalvontajärjestelmä sijoittuu tässä raportissa sosiaalisen vastuun osuuteen, joka on nyt laajennettu käsittelemään myös Keskon omaa henkilökuntaa.

Yhteiskuntavastuun taloudellisen osan tunnusluvut on koottu Keskon tilinpäätöksestä.

Keskon yhteiskuntavastuun raporttia ei ole puolueettomasti verifioitu. Keskon mielestä verifiointi on ajankohtaista siinä vaiheessa, kun yhteiskuntavastuun raportointiin on selkeästi yleistynyt sellainen kansainvälinen käytäntö, johon verifiointi voidaan kytkeä. Keskon raportin sisällöstä merkittävä osa on peräisin tarkastetusta kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä sekä osittain sertifioidusta ympäristöjärjestelmästä, joten luotavuusaste on ilman verifiointiakin korkea.

Käytännön tekoja huomisen hyväksi

Vastuullisuus ja rehellinen toimintatapa - yksi Keskon seitsemästä perusarvosta - velvoittaa meitä pitämään hyvää huolta suhteestamme yhteiskuntaan ja sidosryhmiimme. Vaikka olemme yhteiskuntavastuumme järjestelmällisyydessä ja tavoitteellisuudessa vielä alkutaipaleella, olemme jo saaneet aikaan paljon käytännön tekoja. Vuosikymmeniä jatkuneen kasvun ja voitollisuuden myötä taloudellinen panoksemme yhteiskunnan hyvinvoinnin kehittämiseen on ollut huomattava. Ympäristön hyväksi tekemämme työ on saanut osakseen laajaa tunnustusta, ja tuotteiden eettisen laadun valvojina voimme syystä pitää itseämme edelläkävijöinä.

Yritysten yhteiskuntavastuu on alkanut entistä enemmän kiinnostaa muun muassa kansalaisjärjestöjä, ammattiyhdistysliikettä ja sijoittajia. Kiinnostus on luonnollista ja se voimistaa jatkuvan vuorovaikutuksen tarvetta yritysten ja niiden sidosryhmien kesken. Yrityksiltä se edellyttää vastuun ulottuvuuksien tunnistamista, kykyä mitata vastuullisuuden tuloksia ja halua raportoida niistä julkisesti. Jotta suorituskyvyn vertailu olisi tästäkin näkökulmasta mahdollista, yhteiskuntavastuun sisältöön, mittareihin ja raportointiin tarvitaan kohdullista yksimielisyyttä, ja mieluiten kansainvälisellä tasolla. Yksi jo tarjolla olevista malleista on GRI eli Global Reporting Initiative. Sen aikaansaamien ”Kestävän kehityksen raportoinnin suuntaviivo-

jen” takana on YK:n ympäristöorganisaatio UNEP sekä merkittäviä kansainvälisiä järjestöjä ja yhteisöjä. GRI:n malli vastaa myös Keskon johdon käsityksiä vastuullisuuden keskeisistä mittareista ja niiden raportointitavasta, joten olemme soveltaneet sen oppeja oman raporttimme laatimiseen.

Vaikka emme tunne vielä olevamme täysin valmiita täyttämään kansainvälisen raportointimallin vaatimuksia, haluamme kuitenkin jo nyt esitellä sidosryhmillemme oman arviomme vastuullisuutemme tuloksista. Raportin julkaiseminen auttaa meitä itseämme tarkentamaan toimintamme sidoksia yhteiskuntaan ja mieltämään tulevia painopisteitämme ja tavoitteitamme. Visiomme on, että

yhteiskuntavastuu on mielletävä johtamiskulttuurin ydinalueeksi, sen tuloksia on voitava mitata, ja julkituotujen tulosten on oltava myös ulkopuolisten todennettävissä. Keskossa tämä näkyy jo esimerkiksi tulevaisuudenkuvalle rakentuvien strategioiden sisällössä ja kansainvälisten standardien kasvavassa hyväksikäytössä.

Toivomme saavamme runsaasti palautetta ensimmäisen yhteiskuntavastuun raporttimme herättämistä ajatuksista ja toivomuksista. Aiheesta käydään jo vilkasta kansallista ja kansainvälistä keskustelua, ja julkaistavien raporttien määrän odotetaan lähivuosina merkittävästi kasvavan. Uskomme tämänhetkisen murrosvaiheen johtavan vähitellen raportointitavan vakiintumiseen, mikä monipuolistaa yrityksistä tarjolla olevaa tietoa sekä helpottaa niiden keskinäistä vertailua ja vuosittaisen kehityksen seuraamista.

Matti Honkala
pääjohtaja, vuorineuvos
Kesko Oyj

Pääjohtaja Honkala (oik.) ja vuoden 2000 ”Kuukauden keskolaiset”.

Sisällysluettelo

Raportin sisällön esittely	2	Energian säästämässä onnistuttu	24
Käytännön tekoja huomisen hyväksi		Sähkön ympäristöprofiilissa	
- pääjohtajan lausunto	3	merkittäviä muutoksia	24
Perustiedot Kesko-konsernista	5	Kuljetukset	26
Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut vuosilta 1998-2000	6	Syntyneet päästöt	27
Yhteiskuntavastuun tulevaisuus	8	Jätehuolto ja kierrätys	27
Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä	8	Elektroniikan ja huonekalujen kierrätyskokeilut	28
Strategiat	9	Veden käyttö	29
Vaikuttamisalueet	9	Materiaalien käyttö	29
Yhteiskuntavastuuta Keskossa ohjaavat politiikat ja johtamisjärjestelmät	10	Yhteistyö tavarantoimittajien kanssa	30
Keskeiset sidosryhmät	12	Lisää K-ympäristökauppoja	30
Yhteiskuntavastuun mittarit ja saavutetut tulokset	14	Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä	31
Taloudelliset tulokset	14	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	31
Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta	15	Sosiaaliset tulokset	32
Investoinnit ja myymäläverkosto	16	Johtamisen laatu	32
Työpaikkojen kehitys	18	Tilastoja työntekijöistä	33
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	19	Terveys ja turvallisuus	34
Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	19	Palkat ja muut edut	35
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	20	Eläkkeet	35
Taloudellinen tukeminen	21	Tasa-arvopolitiikka	35
Ympäristötulokset	22	Koulutus	36
Yleistä	22	Järjestäytyminen	36
Logistiikka ja kiinteistöt Keskon ympäristötyön ydinalueita	24	Tavarantoimittajien eettinen laadunvalvonta	37
Ekotehokasta rakentamista	24	Termejä ja laskentakaavoja	41

Perustiedot Kesko-konsernista

Kesko yrityksenä

Kesko on markkinointi- ja logistiikkayritys sekä kaupan konseptien ja toimintamallien kehittäjä. Sen toimialayhtiöt, jotka muutetaan vuonna 2001 Keskon 100-prosenttisesti omistamiksi osakeyhtiöiksi, vastaavat oman tavar-alansa markkinoinnista, hankinnasta, logistiikasta, kauppapaikoista sekä vähittäiskaupan harjoittamisesta käyttötavara-, rauta- ja maatalouskaupassa. Konsernin liikevaihdosta, joka vuonna 2000 oli 6 308 miljoonaa euroa (37,5 mrd mk), hieman yli puolet tuli päivittäistavara-kaupasta. Ulkomaisten toimintojen osuus liikevaihdosta oli 4,5 prosenttia.

Kesko toimii tiiviissä yhteistyössä K-kauppiaitten kanssa, jotka ovat Keskon merkittävin omistaja- ja asiakasryhmä. K-kauppiaita oli vuoden 2000 lopussa 1 622. K-kauppoja oli – Keskon omat vähittäiskaupat mukaanlukiin – yhteensä 2 017 kappaletta, joiden myynti oli yhteensä 6,7 miljardia euroa (40 mrd mk).

Keskon omistajat

Kesko on ollut listautuneena Helsingin Pörssiin vuodesta 1960 B-osakkeella (aikaisemmin vaihto-osake) ja vuodesta 1999 myös A-osakkeella (aikaisemmin perusosake). Osakesarjat eroavat toisistaan vain osakkeiden tuottamien äänimäärien suhteen. A-osake tuottaa 10 ääntä ja B-osake yhden äänen.

Keskolla oli vuoden 2000 lopussa 24 496 osakkeenomistajaa. A-osakkeiden osuus oli kaikista osakkeista 35,2 prosenttia ja äänimäärästä 84,4 prosenttia, B-osakkeita oli kaikista osakkeista 64,8 prosenttia ja äänimäärästä 15,6 prosenttia. Ulkomaalaisten

osuus omistuksesta oli 18 prosenttia. Yksittäisten K-kauppiaitten osuus oli osakepääomasta 18,8 prosenttia ja äänivallasta 38,6 prosenttia.

A-osakkeiden markkina-arvo oli 538 miljoonaa euroa (3 198 mmk) ja B-osakkeiden 629 miljoonaa euroa (3 737 mmk) eli yhteensä 1 167 miljoonaa euroa (6 935 mmk).

Henkilökunta

Vuonna 2000 Kesko-konsernin palveluksessa oli keskimäärin 11 099 henkilöä. Näistä 29 prosenttia työskenteli emoyhtiössä, 42 prosenttia vähittäiskaupaa harjoittavissa tytäryhtiöissä ja 21 prosenttia muissa tytäryhtiöissä. Ulkomaisissa toimipaikoissa työskenteli 938 henkilöä eli kahdeksan prosenttia koko henkilöstömäärästä. Kokonaismäärä kasvoi 106 hengellä eli yhdellä prosentilla vuoteen 1999 verrattuna.

Kiinteistöt

Kesko-konsernin omistuksessa oli vuoden 2000 lopussa kiinteistöjä 1 121 000 neliometriä, josta myymälätilaa oli 750 000 neliometriä, toimis-

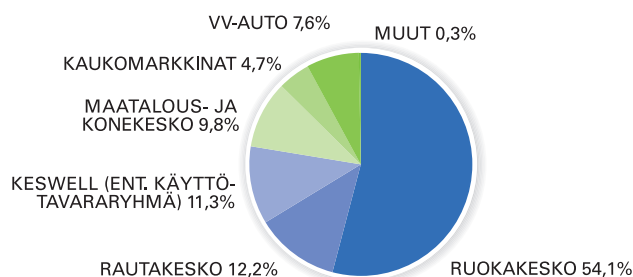
to- ja varastotilaa 307 000 neliometriä ja muita tiloja 64 000 neliometriä. Vuokrattuja tiloja oli yhteensä 1 445 000 neliometriä, joka on pääosin myymälätilaa. Pääosa omistetuista ja vuokratuista myymälätiloista oli edelleen vuokrattu K-kauppiaille.

Tavarantoimittajat

Vuoden 2000 aikana Kesko osti tavaroita ja palveluja noin 42 000 yritykseltä yhteensä 5,5 miljardilla eurolla (32,8 miljardilla markalla). Näistä kotimaisia toimittajia oli noin 32 000, joiden osuus oli 85,3 prosenttia Keskon ostoista. Ulkomaisia tavarantoimittajia, joiden osuus oli 14,7 prosenttia, oli noin 10 000. Tärkeimmät tuontimaat olivat Saksa, Espanja, Ruotsi, Japani ja Italia.

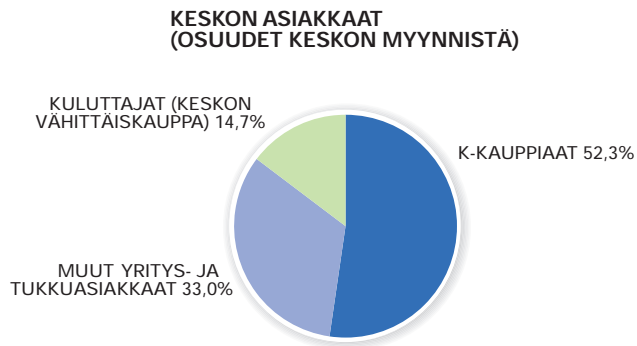
Kesko kuuluu seuraaviin kansainvälisiin ostoryhmittymiin: Associated Marketing Services AMS (päivittäistavara), EuroMat (rakennus- ja sisustus-tarvikkeet), Intersport International (urheiluvälineet), EP:International (kodin elektroniikka) ja World Wide Retail Exchange (business-to-business internet-kauppapaikka).

KESKON LIIKEVAIHDON JAKAUMA

Asiakkaat

K-kauppiat, joita vuoden 2000 lopussa oli 1 622, ostivat 52,3 prosenttia Keskon myynnistä. K-kauppiaitten ostokeskitysaste Keskon oli 86,3 prosenttia. Lisäksi Keskolla on noin 30 000 muuta tukkuasiakasta – hotelleja, ravintoloita, huoltoasemia, kioskeja, rakennusliikkeitä jne., joiden osuus myynnistä oli 33,0 prosenttia. Tytäryhtiöiden kautta (mm. Anttila Oy, Citymarket Oy/käyttötavara) Keskon myynnistä menee 14,7 prosenttia suoraan kuluttajille.

Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut vuosilta 1998-2000

Tähän taulukkoon on kerätty Keskon yhteiskuntavastuun keskeisimmät tunnusluvut, joita esitellään tarkemmin jäljempänä osassa ”Yhteiskuntavastuun mittarit ja saavutetut tulokset”. Monet mittareista ovat olleet

käytössä jo pitempään, jolloin vertailu on esitetty kolmelta vuodelta. Joidenkin mittarien osalta vertailumahdollisuus puuttuu, koska tietoja on joko kerätty ensimmäistä kertaa tai niiden vertailtavuus on puutteellista.

Tarkoituksena on pitää vuotta 2000 lähtökohtatilanteena, josta Keskon yhteiskuntavastuun tulosten arviointi käynnistyy.

TALOUDELLISEN VASTUUN MITTARIT			
	1998	1999	2000
Liikevaihto (milj. €)	5 992	6 111	6 308
Voitto ennen satunnaisia eriä (milj. €)	133	128	126
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	8,9	8,0	8,5
Osingot tilikaudelta (milj. €)	60	135	90
Investoinnit (milj. €)	132	202	247
Omavaraisuusaste (%)	56,7	56,6	54,7
Maksetut palkat (milj. €)	257	261	268
Tuloverot (milj. €)	42	39	34
Henkilökunnan määrä (keskimäärin)	11 172	10 993	11 099
Toimittajien määrä	42 000	42 000	42 000
Ostot toimittajilta (milj. €)	5 237	5 318	5 522
Paikallisyhteisön yms. tukeminen (milj. €)	*)	*)	2

*) tietoa ei ole tai sen vertailtavuus on puutteellinen

YMPÄRISTÖVASTUUN MITTARIT

	1998	1999	2000
Kiinteistöjen sähköenergian kulutus (MWh)	*)	380 000	370 000
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus (MWh)	*)	220 000	205 000
Kiinteistöjen veden kulutus (m ³)	*)	460 000	525 000
Käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöt			
- ilmaston muutos (tn CO ₂ -ekv)	*)	122 307	190 678
- happamoituminen (tn SO ₂ -ekv)	*)	384	519
- alailmakehän otsoni (tn C ₂ H ₄ -ekv)	*)	7,2	10,2
Jakelukuljetukset			
- kuormia	96 052	101 113	107 162
- kilometrejä (1000 km)	16 969	17 073	17 993
- tonneja	643 146	646 393	658 552
- energiankäyttö (MWh)	56 483	56 830	59 891
- päästöt (tn)			
- hiilidioksidi	15 391	15 485	16 320
- häkä	61	61	65
- hiilivedyt	22	22	23
- typen oksidit	156	157	166
Materiaalien käyttö/jätteet			
- maahantuotujen pakkausten materiaali (tn)	27 146	28 271	27 971
- jakeluväestöjen jätteet (tn)	3 208	3 401	9 996 **)
- ostosähkön tuotannon radioaktiivinen jäte (tn)	*)	5,5	0,2

SOSIAALISEN VASTUUN MITTARIT

Työtyytyväisyys (skaala 1 -5)			
- oma työ	3,68	3,66	3,71
- esimiestoiminta	3,64	3,67	3,74
- yksikön toiminta	3,52	3,49	3,63
- Keskon toiminta	3,81	3,61	3,61
Työntekijöiden vaihtuvuus			
- uusia	*)	*)	4 100
- lähteneitä	*)	*)	3 600
- eläkkeelle siirtyneitä	78	102	99
Sairaspoissaolot (työpäiviä/henkilö) ***)	*)	*)	7,7
- joista tapaturmien aiheuttamia	*)	*)	0,5
Terveystieteiden käytetyt varat (/henkilö,€)	271	281	323
Virkistys- ja harrastustoimintaan käytetyt varat (/henkilö, €)	45	46	46
Keskimääräinen vuosipalkka/henkilö, €	23 004	23 742	24 109
Koulutuspäiviä/henkilö ***)	*)	*)	2,0
Sijoitus koulutukseen/henkilö, €	438	497	570
Ostojen eettinen laadunvalvonta			
- Keskon kyselyyn vastanneita yrityksiä	*)	*)	135
- ko. yritysten yhteinen työntekijämäärä	*)	*)	120 000
- henkilökohtaisesti läpikäytyjä yrityksiä	*)	*)	104
- yrityksiä, joissa SA 8000 -sertifiointi menossa	*)	*)	10
- yrityksiä, jotka saaneet SA 8000-sertifikaatin	*)	*)	1

*) tietoa ei ole tai sen vertailtavuus on puutteellinen

**) v. 2000 jätehuoltotilastoihin on liitetty K-kaupoista hyötykäyttöön kerättävä aaltopahvi

***) laskelmat kattavat vain osan konsernin henkilökuntaa

Yhteiskuntavastuun tulevaisuus

Keskon johtamisjärjestelmässä yhteiskuntavastuun toteutumista tarkastellaan osana vuosittaista laatuarviointia, joka perustuu Suomen laatupalinkinto -järjestelmään. Vastuullisuutta mittaavia tunnuslukuja ei ole irrotettu omaksi kokonaisuudeksi vuosi- ja pitkän tähtäimen suunnitelmia laadittaessa. Lähes kaikki Global Reporting Initiatiivin raportointisuosituksen sisältämät yhteiskuntavastuun mittarit ovat kuitenkin jo olleet Keskoissa käytössä, joten suorituskyvyn kuvaamiseen myös vastuullisuuden näkökulmasta on riittävästi aineistoa.

Konsernijohtoryhmä hyväksyi maaliskuussa 2001 allaolevan vision, jota aiotaan tarkastella uudelleen, kun kokemuksia yhteiskuntavastuun määrittelystä ja raportoinnista on karttunut riittävästi niin konsernin sisältä kuin sen ulkopuolelta. Kertyvät kokemukset ohjaavat myös tavoitteiden asettamista – toistaiseksi oman suoritustason arvioiminen on vaikeaa, kun vertailuaineistoa on tarjolla kovin vähän.

Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä

Kuluvalla vuosikymmenellä globalisoituminen vauhdittaa yritysten keskittymistä, ulkomaisia investointeja ja kansalliset rajat ylittävää kilpailua. Valtiot edistyvät hitaasti yhteistyösään kaupan kansainvälisten sääntöjen kehittämisessä, mikä lisää paineita yritysten vastuulliseen itsesäänte-

lyyn. Sijoittajien – etenkin julkisyhteisöjen – kiinnostus yritysten toimintaetiikkaan kasvaa suoritusmittareiden kehittyessä.

Kuluttajien perustarpeita tyydyttävänä monialaisena yrityksenä Kesko säilyttää tasaisen myynnin, tuloksen, osingon ja osakkeen arvon kasvun ja hyvän maksuvalmiuden. Tämä kehitys turvaa hyvinvoinnin kasvun Keskon taloudellisille sidosryhmille ja auttaa Keskoa pitämään ympäristö- ja sosiaaliset tuloksensa toimialansa kansainvälisessä kärjessä. Kesko kasvaa pääosin ulkomaille laajentumalla, joten uusia työpaikkoja syntyy eniten Suomen ulkopuolelle. Suomalaisille tavarantoimittajille Keskon ulkomaan toiminnot tarjoavat uusia vientimahdollisuuksia, joskin tavaravaliokoina muodostetaan aina kohde- maan kysynnän ja tarjonnan ehdoilla.

Keskolla on merkittävä vastuu yrittäjyyteen perustuvan vähittäiskaupan kilpailukyvästä, ja sillä on vastavasti merkittävä vaikutus Keskon menestymiseen. Keskon tarjoamien kauppapaikkojen, liiketoimintamallien, tietojärjestelmien, koulutuksen ja muiden tukitoimintojen on tuotava K-kauppiaille edullisten tavaraostojen ohessa sellaista lisäarvoa, joka auttaa kauppiaita erottumaan edukseen kilpailijoista ja toimimaan tuloksellisesti. Maan sisäisen muuttoliikkeen jatkuessa myymälä- ja jakeluverkko on pystyttävä pitämään asiakkaitten kannalta oikein mitoitettuna ja taloudellisesti tehokkaana.

Tavara- ja palvelutarjonnan kasva-

essa kuluttajilla on entistä enemmän valtaa. Myös tiedotusvälineiden rooli kuluttaja-asioissa vahvistuu. Yhä useampi kuluttaja haluaa tietää tuotteiden alkuperästä, turvallisuudesta ja tuotanto-oloista, mikä vaatii Keskolta hankintaketjun yksityiskohtaista hallintaa ja avointa, aktiivista viestintää. Kesko ja K-kauppiat vaikuttavat kuluttajien hyvinvointiin ja elämäntilaan sekä toiminnallaan yleensä että tuotteita koskevilla linjauksillaan, valinnoillaan ja valvonnallaan. Turvallisuus, luotettavuus ja eettisyys nousevat viestinnässä ja markkinoinnissa vähitellen hintakuvan rinnalle.

Uusista työntekijöistä käydään yhä kovempaa kilpailua suurten ikäluokkien lähestyessä eläkeikää. Uuden sukupolven arvot ja odotukset poikkeavat perinteisistä. Työntekijät haluavat valita työpaikkansa siinä kuin työnantaja työntekijöitään. Niin yrityksen kuin sen tuotemerkkien ja tuotteiden arvostus vaikuttaa työpaikan kiinnostavuuteen. Menestyäkseen kilpailussa Kesko tarjoaa mielenkiintoisia, haasteellisia työtehtäviä ja osoittaa pitävänsä huolta henkilöstöstään. Suorituspaineen ja työssä jaksamisen ongelmia ehkäistään suunnitelmallisella työn kierrolla ja koulutuksella, ja työntekijöitä tuetaan ja kannustetaan työn ja oman ajan välisen tasapainon hallintaan.

Voidakseen olla edelläkävijä ja vaikuttaja Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia sekä tarjoaa asiantuntemustaan niin oman toimialan kuin koko yhteiskun-

nan kehittämiseen. Tätä varten Kesko pitää tiivistä yhteyttä kansalaisjärjestöihin, viranomaisiin ja muihin päättäjiin sekä osallistuu aktiivisesti oman toimialansa ja koko elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

Strategiat

Kesko on vuonna 1999 määritellyt konsernin tulevaisuudenkuvalle rakentuvat strategiat keskeisille toiminoilleen. Näissä strategioissa on Keskon vastuullisuusarvon mukaisesti mukana myös yhteiskunnalliseen vastuuseen liittyviä osa-alueita.

Henkilöstöstrategiassa määritellään, millaisella johtamisella, johtamisjärjestelmällä ja johtamisen välineillä Kesko varmistaa menestymisensä. Henkilöstön motivaatio, viihtyvyys, jatkuva oppiminen ja vaikutusmahdollisuudet yhteisiin tavoitteisiin ovat tärkeitä tekijöitä tuloksen syntymisessä ja sitä kautta taloudelliset vaikutukset kytkeytyvät moniin osa-alueisiin.

Logistiikkastrategiassa määritellään, miten tavaravirtaa Keskokosta asiakkaille hallitaan mahdollisimman tehokkaasti, myös Keskon tavarantoimittajien ja asiakkaitten kannalta. Koska K-kauppaverkko kattaa lähes kaikki Suomen kunnat ja tavaroita toimitetaan myös muille asiakkaille, jakelun taloudellisuuden merkitys korostuu entisestään.

Kiinteistöstrategialla Kesko luo edellytykset vahvalle kilpailuasemalle. Kattavan ja taloudellisen myymäläverkon ylläpitäminen edellyttää toisaalla kauppapaikkojen omistamista, toisaalla vuokraamista.

Turvallisuusstrategian tehtävänä on varmistaa ennalta toiminnan häiriötömyys sekä ihmisten, omaisuuden, tiedon ja ympäristön suojaaminen

onnettomuuksilta ja vahingonteoilta.

Ympäristöstrategialla varmistetaan ympäristötyön järjestelmällinen eteneminen kaikilla merkittävillä osa-alueilla. Tietojärjestelmien kehitystyö on Keskoksa tärkeä osa ympäristötoimintoja, ja ympäristöstrategia kytkeytyy sitä kautta **tietohallintastrategiaan** niin kuin moni muukin ylläolevista asioista.

Vaikuttamisalueet

Seuraavassa on määritelty niitä keskeisiä vaikuttamisalueita, joissa Keskokolla on mahdollisuus saada aikaan yhteiskuntaa hyödyttäviä tuloksia:

Taloudelliset tulokset

- kasvavan tavarakaupan myötä lisää myyntiä tavarantoimittajille, uusia yrityksiä niin teollisuuteen kuin vähittäiskauppaan, lisää työpaikkoja, palkkaa ja muita henkilöstöetuja, enemmän veroja kunnille ja valtiolle, varoja sosiaaliturvan ja yhteiskunnan kehittämiseen
- uusinwestointien ja jatkuvan uudistamisen myötä kasvavaa rakentamisen ym. palveluiden kysyntää
- osakkeen arvon ja tuloksen kehittymisen myötä sijoittajille tasaisesti kehittyvä kohde ja hyvä osingonjakaja

Ympäristötulokset

- oman jatkuvan parantamisen kautta
 - suhteellisesti pienempi energiankulutus kuljetuksissa ja kiinteistöissä = erityisesti CO₂-päästöjen suhteellinen aleneminen
 - jätteiden vähentäminen, kierrätyksen lisääminen
- yhteistyö tavarantoimittajien kanssa
 - ympäristövaatimusten kytkeminen entistä enemmän ostoihin = parempia tuotteita koko elinkaarajalta, vähemmän pakkausmateriaalia, paremmat tuotteiden ja pakkausten kierrätystulokset

Sosiaaliset tulokset

- omalle henkilökunnalle turvallinen työpaikka, jossa viihdytään, jossa ihmisistä pidetään huolta monin tavoin
- hankintaketjuun kuuluvien tavarantoimittajien työoloihin vaikuttaminen pienin askelin = parempia työoloja ja hyvinvoinnin kasvua erityisesti kehitysmaissa
- vastaavan toimintamallin levittäminen oman esimerkin avulla muihin yrityksiin kotimaassa ja ulkomailla
- panostusta sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevään työhön

Oman toimialan ja yhteiskunnan kehitystyö

- asiantuntemuspanosta toimialan, elinkeinoelämän, kaupan kansainvälisten säännösten, johtamiskulttuurin yms. kehittämiseen järjestötoiminnan, aktiivisten sidosryhmäyhteyksien ym. kautta
- taloudellista ja toiminnallista tukea Keskon toimintaan luontevasti liittyviin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön palveluja ja hyvinvointia kehittäviin hankkeisiin.

Yhteiskuntavastuuta

Keskossa ohjaavat politiikat ja johtamisjärjestelmät

Yhteiskuntavastuuta jäsenetään ja siihen sitoutumista vahvistetaan toimintapolitiikkojen ja johtamisjärjestelmien avulla. Keskossa on jo pitkään edistetty arvo-, laatu- ja ympäristöjohtamista sekä toiminnan eettisyyttä niin omassa yrityksessä kuin tuotteiden hankintaketjussa, joten järjestelmiin ei tarvita oleellisia muutoksia.

Keskon perusarvot

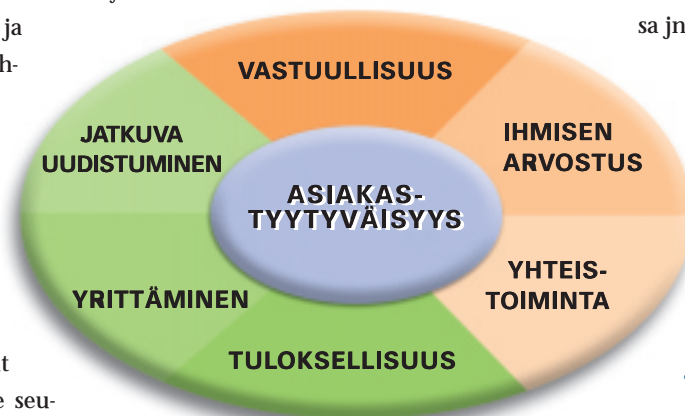
Keskon perusarvot on määritelty vuonna 1996 henkilöstön ja K-kauppiaitten piirissä tehdyn tutkimuksen pohjalta. Tutkimus on uusittu vuoden 2000 lopulla. Viisivuotisjaksoilla henkilöstön arvot eivät olleet paljon muuttuneet. Eniten on merkitystään kasvattanut vastuullisuus, mikä lienee seurausta Keskon aktiivisesta työstä ympäristön ja ostamisen eettisten periaatteiden hyväksi.

Tapamme toimia

Arvojen pohjalta on määritelty sisäiseen käyttöön keskolaisen eettiset periaatteet eli "Tapamme toimia". Opas kuvaa sitä, kuinka keskolaiset toimivat keskenään sekä yhdessä asiakkaitensa ja muiden sidosryhmiensä kanssa, ja kannustaa pohtimaan työpaikan arvoja ja asioita avoimesti.

Laatujohtaminen

Laatujohtamiseen sovelletaan Keskossa useita malleja: Suomen Laatu-palkinto -kriteeristön mukaista laatu-arviointia on käytetty toiminnan kehittämiseen itsearviointimenetelmänä vuodesta 1996 lähtien. Konsernin sisäinen laatu-palkintokilpailu yksiköiden kesken kannustaa toiminnan jatkuvaan parantamiseen, oman ja organisaation osaamisen kehittämiseen sekä huippusuorituksiin.

Keskon johtajat ja esimiehet – yhteensä lähes 300 henkeä – ovat vuosina 1998–1999 osallistuneet Keskoa varten räätälöityyn KQ-laatukoulutukseen. Laatujohtamisen keskeisiä periaatteita ovat toiminnan tarkoituksen, tavoitteiden, mittareiden ja suunnan määrittely sekä toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen koko henkilökunnan kanssa. Vuosina 2001–2002 tavoitteena on ottaa käyttöön osaamisen johtamisen toimintamalli.

Ostettavien päivittäistavaroiden ja osittain käyttötavaroiden laadunvarmistuksesta vastaa 16-henkinen tuote-tutkimus, joka tarkastaa perusteellisesti omien merkkien valmistajien toiminnan. Yksikön toiminta perustuu ISO 9000 -standardin mukaiseen laatu-järjestelmään ja viranomaisten hyväksymään omavalvontajärjestelmään. Laadunvarmistukseen liittyy useita kannanottoja mm. geeniteknologian käyttöön, eläintensuojeluun, hormonien käyttöön lihantuotannossa, atsovärien käyttöön elintarvikkeissa jne.

ISO 9000 -standardi on käytössä myös Kespro Oy:ssä, jonka laatu-järjestelmä sertifioitiin joulukuussa 2000.

Ympäristöjohtaminen

Keskon ensimmäinen ympäristöpolitiikka julkaistiin vuonna 1991. Vuoden 1996 helmikuussa Kesko sitoutui ensimmäisenä suomalaisena kaupan yrityksenä noudattamaan Kansainvälisen Kauppakamarin laatimaa elinkeinoelämän peruskirjaa kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. Peruskirja sisältää ympäristöjohtamisen keskeiset periaatteet. Heti sen jälkeen Kesko uusi ympäristöpolitiikkansa ja päätti ottaa käyttöön ISO 14000 -standardiin perustuvan ympäristöjohtamisjärjestelmän niissä yksiköissä, joissa ympäristövaikutukset ovat merkit-

tävät. Järjestelmä on tähän mennessä sertifioitu Ruokakeskon logistiikassa, kuljetus- ja huolintayhtiö Kesped Oy:ssä sekä kahvipaahtimo Viking Coffee Oy:ssä. Ympäristövastuusta tarkemmin alkaen sivulta 22, Keskon ympäristöpolitiikka on kokonaisuudessaan nähtävissä Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi).

Ostotoiminnan eettiset periaatteet

Tuoteketjun hallinta (Supply Chain Management) on kaikilla tavara-aloilla tärkeää paitsi taloudellisen tehokkuuden, myös ennen kaikkea turvallisuuden kannalta. Esimerkiksi elintarvikkeisiin käytettyjen raaka-aineiden jäljitettävyys on viimeaikaisten ruokaskandaalien myötä noussut merkittäväksi laatutekijäksi. Oman laadunvalvontansa ohella Kesko osallistuu elintarvikkeiden kansalliseen laatuohjelmaan, jonka tavoitteena on varmistaa ruokaketjun korkea laatu kaikissa vaiheissa.

Sosiaaliset ongelmat ovat Suomessa korkeatasoisen työ- ja sosiaalilainsäädännön ansiosta vähäisiä: Siksi päähuomio kiinnittyy näissä asioissa ulkomaisiin, erityisesti Euroopan unionin ulkopuolisiin tavarantoimittajiin. Keskon keväällä 2000 julkistama eettinen laadunvalvontajärjestelmä perustuu YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien yleissopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin yleissopimuksiin. Periaatteiden toteutumista valvotaan näihin päätöksiin pohjautuvan Social Accountability SA 8000 -standardin avulla. Standardin käytön edistämiseksi Kesko solmi maaliskuussa 2000 kansainvälisen yhteistyösopimuksen Bureau Veritas Quality Internationalin kanssa. Eettisestä laadunvalvonnasta kerrotaan tarkemmin sivulta 37 alkaen, periaatetekstiin voi tutustua Keskon

Internet-sivuilla (www.kesko.fi).

Osallistuminen elinkeinoelämän ja toimialan kehitystyöhön

Yritysten aktiivinen osallistuminen EU:n ja Suomen lainsäädännön sekä kansainvälisen kaupan sääntöjen kehittämiseen on tärkeää, jotta yritysten asiantuntemusta käytettäisiin päätöksenteossa riittävästi hyväksi ja päätökset olisivat helposti käytäntöön sovellettavia. Kesko osallistuu niin kansalliseen kuin kansainväliseen kehittämistyöhön keskus- ja toimialajärjestöjen kautta muun muassa seuraavissa yhteyksissä:

Kansainväliset järjestöt

- Kansainvälinen Kauppakamari ICC:
 - hallintoneuvosto (World Council)
 - työryhmät (ympäristö ja kestävä kehitys, yritysten yhteiskuntavastuu, bioteknologia)
 - Suomen osasto (varapuheenjohtajuus), em. kansainvälisten ryhmien lisäksi kotimaiset taustaryhmät (tietoliikenne ja -järjestelmät, vakuutus/ turvallisuus, kuljetukset/logistiikka)
- CIES - The Food Business Forum (elintarviketeollisuuden ja -kaupan yhteistyöjärjestö)
 - elintarvikkeiden turvallisuustyöryhmä
- UNICE (EU-maiden työnantajien keskusjärjestö)
 - hallitus

EU-järjestöt

- EU-komission neuvonantava kaupan komitea (lakkautettu marraskuussa 2000, osa asiantuntijaryhmistä jatkaa toimintaansa, Kesko mukana mm. euro- ja kilpailulainsäädäntöryhmissä)
- Kaupan EU-keskusjärjestö Euro Commerce (euro-, maksuväline- ja sähköisen kaupan työryhmät)

- Kauppiasryhmittymien EU-järjestö UGAL (hallitus ja työryhmät)

Valtionhallinto kotimaassa

- Europrojektin yritystyöryhmä (valtiovarainministeriö)
- Kuluttaja-asiain EU-valmistelujaosto (kauppa- ja teollisuusministeriö)
- Ketju - kuljetusten kehittämissuunnitelma (liikenne- ja viestintäministeriö)

Kotimaiset keskusjärjestöt

- Palvelutyönantajat ry (puheenjohtajuus)
- Kaupan keskusliitto ry (hallitus ja valiokunnat, joista puheenjohtajuus vero- ja lakivaliokunnassa sekä eurotyöryhmässä)
- Keskuskauppakamari (hallitus)

Toimiala- ja alueelliset järjestöt ym.

Keskon edustaja toimii puheenjohtajana

- Päivittäistavarakauppa ry:n hallituksessa ja elintarvikelainsäädäntöryhmässä
- Kiinteistö- ja rakennusalan ympäristöasioiden ProGresS-kehitysohjelmassa
- Helsingin kauppakamarissa.

Näiden lisäksi Kesko toimii aktiivisesti lukuisissa toimialajärjestöissä ja kierrätysorganisaatioissa. Näistä järjestö- yms. yhteyksistä löytyy tarkempi luettelo [www-linkkeineen](http://www.kesko.fi) tämän raportin Internet-versiosta (www.kesko.fi).

Keskeiset sidosryhmät

Kesko-konsernin toiminta on huomattavan monipuolista, joten yhteiskuntavastuuseen liittyviä sidosryhmiä on runsaasti. Seuraavassa lyhyt kuvaus tärkeimmistä sidosryhmistä:

Viranomaiset (EU, Suomen valtio, kunnat)

Euroopan unioni ja Suomen valtio luovat lainsäädännön ja muun ohjauksen avulla puitteet Keskon toi-

minnalle. Kesko tarjoaa valtiovallalle omaa asiantuntemustaan kauppaa ja elinkeinoelämää koskevan elinkeinopolitiikan ja säädösten kehittämiseen toimiala- ja keskusjärjestöjen kautta. Kesko toimii yhteistyössä kuntien kanssa myymäläverkon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteiskunnan hyvinvoinnin kustantamiseen Kesko osallistuu maksamalla välittömiä veroja ja sosiaaliturvamaksuja sekä välillisesti keräämällä yhteiskunnalle ar-

vonlisä- ja valmisteveroja, tulleja ja työntekijöittensä tuloveron ennakonpidätyksiä.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Kesko ostaa koti- ja ulkomaisilta viljelijöiltä, teollisuudelta ja maahan- tuojilta kulutustuotteita ja myy ja jakelee niitä edelleen K-kauppiaille ja muille asiakkaille. Kesko rakennuttaa ja ylläpitää K-kauppaverkkoa ja hankkii K-kauppiaille näiden liiketoimintansa tarvitsemia kalusteita, laitteita ja tarvikkeita, tietojärjestelmiä jne.

K-kauppiat ja muut asiakkaat

Kesko ja K-kauppiat ovat yhdessä kehittäneet liiketoimintamallin, joka perustuu sopimuksenvaraiseen vertikaaliseen yhteistyöhön. Kesko vastaa toimintamallin ja kauppakonseptien jatkuvasta kehittämisestä, ketjutoiminnan ohjauksesta sekä ketjuvalikoimiin kuuluvien tuotteiden hankinnasta. K-kauppias vastaa yrittäjänä tuloksestaan, henkilöstöjohtamisesta ja ketjukonseptin toteuttamisesta omassa kaupassaan. Kesko hankkii ketjun käyttöön tarvittavat liikepaikat, tietojärjestelmät, markkinointikanavat ja koulutuksen. Kauppapaikatoiminnallaan Kesko edistää uusien yritysten perustamista ja jo toimivien yrittäjien etenemistä urallaan.

Kesko myy ja toimittaa tuotteita myös lukuisille muille asiakkaille ja

selvittää säännöllisesti K-kauppiaitten ja muiden asiakkaiden mielipiteitä tarjotuista palveluista.

Kuluttajat

Keskon yhteistoiminta K-kauppiaitten ja muiden kuluttajia palvelevien yritysasiakkaiden kanssa tähtää kuluttajien tarpeiden tyydyttämiseen. Tätä varten Kesko suunnittelee ja toteuttaa kuluttajia kiinnostavia kauppa-konsepteja, tuotevalikoimia ja markkinointikampanjoita, jotka toimeenpannaan yhdessä K-kauppiasketjujen kanssa. Kuluttajatutkimuksia käytetään laajalti hyväksi asiakastytyväisyyden selvittämisessä ja toiminnan edelleen kehittämisessä. Asiakaslehti Pirkka jaetaan veloituksetta kaikkiin Plusa kanta-asiakaskortin hankkineisiin talouksiin.

Osakkeenomistajat

Kesko on pörssi-yhtiö, jonka omistajina on K-kauppiaita, yrityksiä, yhteisö-

ja yksityisiä sijoittajia. Kesko pitää säännöllistä yhteyttä pääomamarkkinoiden edustajiin ja jakaa osakkeenomistajille toiminnastaan runsaasti tietoa mm. Internet-sivujensa välityksellä. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä sidosryhmälehti Kaupantekijä jaetaan kaikille osakkeenomistajille.

Henkilökunta

Kesko edistää henkilöstönsä osallistumista toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ja panostaa työkykyä ylläpitävään toimintaan ja sisäiseen tehtäväkiertoon. Henkilöstön työtyytyväisyyttä seurataan monipuolisilla vuosittaisilla tutkimuksilla. Myös Keskon yrityskuvaa ja kiinnostavuutta työpaikkana tutkitaan sekä konsernin sisällä että ulkopuolella tehdyillä tutkimuksilla.

Tiedotusvälineet

Pörssi-yhtiönä Kesko jakaa toiminnastaan tietoa osakkeenomistajille ja

suurelle yleisölle sekä pörssisääntöjen mukaisesti että omaehtoisesti. Tiedotusvälineiden kanssa yhteistyö on päivittäistä ja molemminpuolista. Kesko tilaa säännöllisesti tutkimuksia, joissa selvitetään erityisesti taloustoimittajien käsityksiä Keskoista ja sen viestinnästä.

Kansalais- ja ay-järjestöt

Kesko pitää säännöllistä yhteyttä kuluttaja-, ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöihin mm. valmistellessaan vastuullisuuteen liittyviä toimintapolitiikkoja ja yksittäisiä kannanottoja sekä esitellessään työnsä tuloksia. Ammattijärjestöistä läheisin on kaupan työntekijöitä edustava Palvelualojen Ammattiliitto PAM, jolla on oma paikallisosasto-organisaationsa Keskon sisällä. Kesko tukee taloudellisesti lukuisten yhteiskunnallisesti merkittävien järjestöjen ja yhteisöjen työtä.

Yhteiskuntavastuun mittarit ja saavutetut tulokset

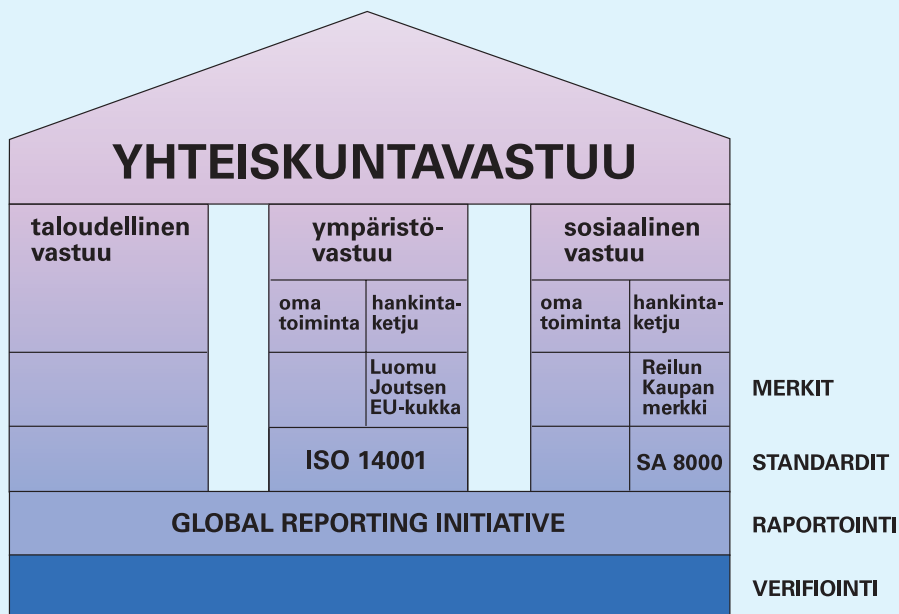

Kesko on tähän raporttiin kerännyt – pääosin GRI:n suosittellemaa sisältökaavaa noudattaen – keskeisiä tuloksiaan yhteiskuntavastuunsa osa-alueilta. Merkittävä osa mittareista ja tuloksista on ollut ennestään käytössä. Kerättäessä tilastoja alueilta, joita ei ole aikaisemmin käsitelty vuosikertomuksessa tai ympäristöraportissa, on joissakin tapauksissa saatu vertailulukuja usean vuoden ajalta. Silloin kun tämä ei ole ollut kohtuullisella työllä mahdollista, tiedot on ilmoitettu vain vuodelta 2000. Tarkoituksena on antaa mahdollisimman kattava kuva vuoden 2000 tuloksista, joita voidaan pitää lähtökohdana yhteiskuntavastuun järjestelmälliselle seurannalle ja tavoitteiden asettamiselle.

Taloudelliset tulokset

Hyvä taloudellinen tulos on vastuullisen toiminnan perusta. Se turvaa taloudellisen hyvinvoinnin omistajille, tavarantoimittajille ja henkilökunnalle sekä varmistaa yrityksen osallistuvan verotuksen kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kehittämiseen. Vahva taloudellinen asema antaa mahdollisuudet panostaa ympäristö- ja sosiaaliseen vastuuseen, joissa saavutetut tulokset taas vahvistavat taloudellista tulosta. Näin yhteiskuntavastuun kolme pilaria ovat toinen toisistaan riippuvaisia ja niitä tulee kehittää rinta rinnan ja tasapainoisesti.

Kesko on vuosikymmenet tehnyt tasaisen varmaa tulosta. Omistajat

ovat saaneet pörssiyritysten keskiarvoa korkeampaa osinkoa, työpaikkoja on tullut merkittävästi lisää, tavaran toimittajien ja yhteiskunnan lasut on maksettu ajallaan. Myymäläverkko on jatkuvasti uudistettu kulluttajien asuinpaikkojen ja kulutusottumusten muutoksia ennakoiden, lähi- ja haja-asutusalueen palveluja unohtamatta. Kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen toimintaan on osallistuttu niin henkisesti kuin taloudellisella panoksella.

Seuraavassa analysoidaan taloudellisia tuloksia eri sidosryhmien kannalta. Muita talouden tunnuslukuja ja liiketoiminnan kehitystä vuonna 2000 on selostettu Keskon

vuosikertomuksessa. Vastaavat tiedot löytyvät myös Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) ”Sijoittajatietoa”-osiesta.

Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta

Kesko on tuottanut voittoa ja maksanut osinkoa yhtäjaksoisesti koko toimintansa ajan vuodesta 1940 lukuunottamatta vuotta 1967. Viimeisen kymmenen vuoden jaksolta, joka sisältää 1990-luvun alun syvän laman, B-osakkeen vuosituotto (osinko ja arvonnousu) on ollut keskimäärin 8,2 prosenttia ja viideltä viimeiseltä vuodelta 9,8 prosenttia. Efektiivinen

osinkotuotto on ollut viimeiseltä viideltä vuodelta keskimäärin 6,6 prosenttia. Vuonna 1997 täsmennetyt osinkopolitiikan mukaan Kesko jakaa osinkoa tuloksestaan vähintään kolmanneksen tai puolet, jos omavaraisuusaste ylittää 50 prosenttia. Osinko on viimeisten viiden vuoden aikana ollut keskimäärin 81 prosenttia tuloksesta.

Keskon osakkeen hintakehitys on ollut melko tasaista noudatellen kaupan toimialan yleiskehitystä pörssissä. Pörssin yleisindeksi ja painotettu portfolioindeksi (Hex 20) ovat muuttaman viime vuoden ajan kehittyneet selvästi Keskon B-osaketta nopeammin, johtuen tietotekniikka-alan ja

TOIMINNAN KANNATTAVUUSLUVUT

	1998	+/-%	1999	+/-%	2000	+/-%
Liikevaihto, miljoonaa euroa	5 987	+2,1	6 111	+2,0	6 308	+3,2
Myyntikate, %	12,3		12,3		12,1	
Voitto ennen satunnaisia eriä, miljoonaa euroa	133	+13,0	128	-3,5	126	-2,1
Voitto ennen satunnaisia eriä, %	2,2		2,1		2,0	
ROI (sijoitetun pääoman tuotto), %	8,9		8,0		8,5	

erityisesti Nokian hintakehityksestä. Keskon A-osakkeen hintakehitys on ollut kaupan toimialan yleiskehitystä vahvempaa ja ylittänyt myös portfoliindeksin vuoden 2000 lopulla, jolloin esimerkiksi tietotekniikka-alan kurssit kääntyivät voimakkaaseen laskuun.

Keskon markkina-arvo on kasvanut hitaasti viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Korkeimmillaan se oli vuosien 1998 ja 2000 alkupuolella noin 1,4 miljardia euroa (noin 8,3 miljardia markkaa) ja alhaisimmillaan vuonna 1996 noin 800 miljoonaa euroa (noin 4,8 miljardia markkaa). Vuoden 2000 lopussa

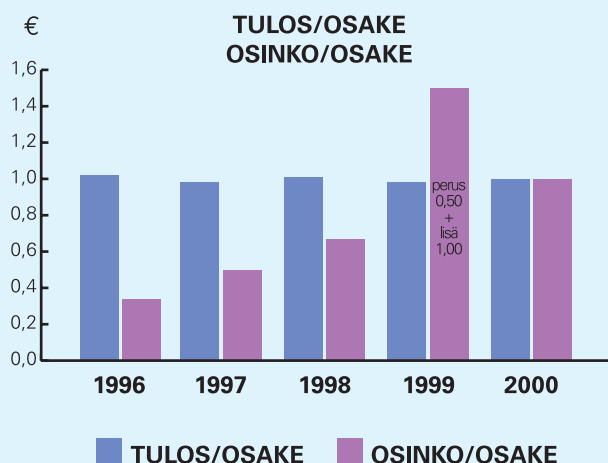
markkina-arvo oli lähes 1,2 miljardia euroa. Se oli vain noin 0,4 prosenttia koko Helsingin Pörssin markkina-arvosta, mutta noin puolet kaupan toimialan markkina-arvosta. Markkina-arvo oli 84,5 prosenttia omaisuuden kirjanpitoarvosta, eli Keskon osakkeen arvoon ei näytä sisältyvän sellaisia kasvun odotusarvoja kuin esimerkiksi tietotekniikka-alalla on nähty.

Keskon osakaskunnan perustan muodosti yhtiön alkuvaiheissa kauppiaskunta. Vuonna 1960 tapahtunut listautuminen sekä osakeannit 1970- ja 1980-luvuilla lisäsivät ja monipuolistivat osakaskuntaa. 1990-luvun alussa osakkaita oli yli 40 000. Vuon-

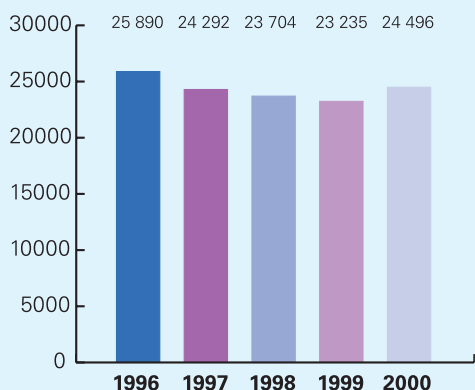
na 1993 käyttöön otettu arvo-osuusjärjestelmä on mahdollistanut osakeomistuksen tarkemman seurannan. Osakkaiden määrä laski 1990-luvun loppupuolella, mutta kasvoi jälleen vuonna 2000 ja oli vuoden lopussa 24 496.

Yksityishenkilöt ovat Keskon pörssiin listautumisen jälkeen olleet merkittävä osakasryhmä, jonka osuus osakepääomasta oli 1990-luvun alussa noin kolmannes ja tällä hetkellä noin neljännes. K-kauppiat ja muut yksityiset yritykset ovat säilyttäneet vajaan 30 prosentin osuutensa melko vakaina koko viime vuosikymmenen, samoin rahoitus- ja vakuutuslaitokset myös vajaan 30 prosentin osuutensa. Vakuutusyhtiöt Sampo, Pohjola ja Ilmarinen ovat olleet pitkään Keskon suurimpia omistajia. Keskon lähiyhteisöistä vakiintuneita merkittäviä omistajia ovat olleet Keskon Eläkekassa, Vähittäiskaupan Takaus ja K-kauppiasliitto. Ulkomaalaisomistusta koskeneiden rajoitusten poistaminen pörssi-yhtiöiltä vuonna 1993 on Keskosakin nostanut ulkomaisen omistuksen lähes viidennekseen osakekannasta.

Tarkempaa tietoa Keskon omistajista ja osakekehityksestä Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) "Sijoittajietietoa" -osiosta.

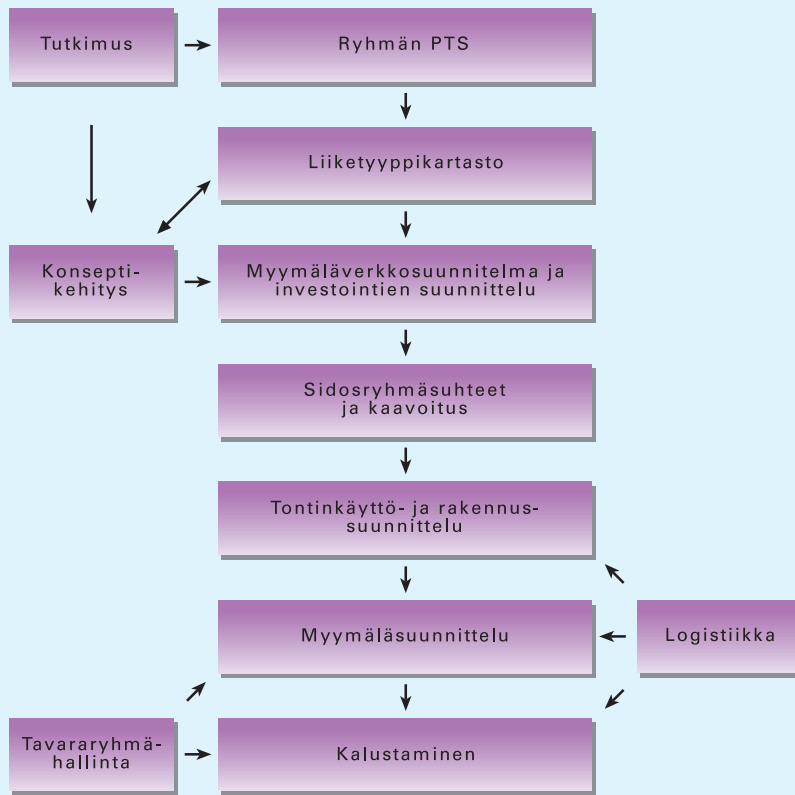
OSAKKEENOMISTAJAT 31.12. KPL

Investoinnit ja myymäläverkosto

Vuonna 2000 Kesko-konsernin investoinnit olivat 247 miljoonaa euroa (1 468 miljoonaa markkaa) eli 3,9 prosenttia liikevaihdosta, mikä oli niin markkamääräisesti kuin suhteellisestikin kaikkien aikojen ennätys. Osakkeisiin sekä Keskon tukkutoiminnan ja tytäryhtiöiden kiinteistöihin, kalustoihin ja tietotekniikkaan tästä käytettiin runsas kolmannes, ja kaksi kolmannesta investoinneista kohdistui kauppapaikkoihin. Viimeisen viiden vuoden aikana investoin-

Ruokakeskon kauppapaikkaprosessi

INVESTOINNIT JA VARALLISUUS

	1998	1999	2000
Investoinnit, miljoonaa euroa	132	202	247
Investoinnit, % liikevaihdosta	2,2	3,3	3,9
Omavaraisuusaste, %	56,7	56,6	54,7
Velkaantumisaste, %	43,3	43,4	45,3
Nettovelkaantumisaste, %	4,9	1,3	16,3

nit ovat olleet 2,2 – 3,9 prosenttia liikevaihdosta. Investoinneilla on ollut taloudellista vaikutusta ennen kaikkea rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laiteoimittajien sekä tietojärjestelmäoimittajien liiketoimintaan.

Muuttoliike on maassamme voimakasta ja ostovoima siirtynyt edelleen kasvukeskuksiin ja isoihin taajamiin. Muuttoliikkeen rinnalla myös kulutustottumukset muuttuvat. Keskolta tämä muutos vaatii jatkuvia investoin-

teja uusiin kauppapaikkoihin, osallistumista suosiotaan kasvattavien uusien kauppakeskusten rakentamiseen sekä käyttötavara- ja rautakauppojen yksikkökoon kasvattamista.

Vuonna 2000 Kesko rakennutti 34 uutta kauppa ja uudisti yli 150 kauppa. Uudet päivittäistavarakaupat ovat pääasiassa suuria marketteja tai taajamien pieniä keskustakauppoja. Suuryksiköitten, ns. hypermarkettien osuus K-päivittäistavarakauppojen myynnistä nousi edelleen lievästi

ja oli nyt 29,7 prosenttia. Osuus on hieman pienempi kuin Suomen päivittäistavara-kaupassa keskimäärin ja merkittävästi pienempi kuin useimmissa Keski-Euroopan maissa.

Tutkimusten mukaan kuluttajien kokemukset kaupan palvelujen saavutettavuudesta ovat parantuneet viime vuosina, vaikka myymälöiden keskimääräinen koko on kasvanut ja määrä supistunut. Kesko on omalta osaltaan tehnyt parhaansa saavutettavuuden eteen tarjoamalla yhdessä

K-kauppiaitten kanssa näiden asiakkaille koko maan kattavan, liiketyypeiltään ja tavara-aloiltaan monipuolisen myymäläverkoston, jota Anttilan postimyynti ja NetAnttila vielä täydentävät.

K-päivittäistavarakauppoja oli vuoden 2000 lopussa 1 249 kappaletta, joista pieniä K-kauppoja (K-lähi-kauppa, K-extra, Rimi, Pikkolo, K-kauppa-auto, muut) oli 838 kappaletta. Kauppoja oli 409 kunnassa, kun Suomessa on kuntia 455. Kaikista suomalaisista 47,3 prosenttia asuu enintään kilometrin ja 28,7 prosenttia enintään 600 metrin etäisyydellä K-päivittäistavarakaupasta, joten K-kauppojen palvelut ovat edelleen keskimäärin suhteellisen lähellä

asiakkaita kaikkialla Suomessa, myös harvaan asutuilla alueilla.

Erikoiskauppoja oli Tähti Optikko -ketju mukaanlukien 726 kappaletta ja fast food -ravintoloita 77 kappaletta.

Suurkeittiöitä ja ravintoloita palvelevan tytäryhtiön Kespro Oy:n toimusten piirissä on 6 000 asiakasyritystä. Keskon jakelutoiminta palvelee näin ollen yhteensä noin 8 000 yritystä ja kattaa käytännöllisesti katsoen kaikki Suomen kunnat.

Työpaikkojen kehitys

Työpaikkojen määrä on Kesko-konsernissa kaksinkertaistunut vuodesta 1995 lähtien. Suuria muutoksia ta-

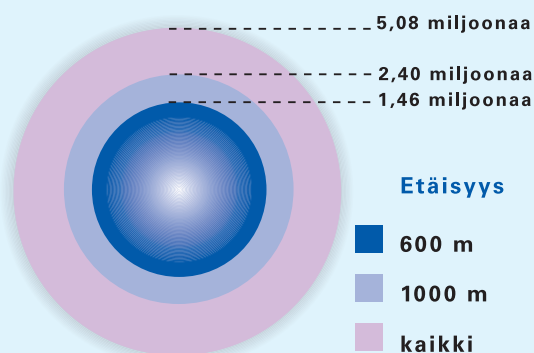
pahtui vuonna 1996-97, jolloin Kesko osti mm. Kaukomarkkinat Oy:n, Anttila Oy:n ja Carrols Oy:n.

Vuoden 2000 lopussa konsernin palveluksessa oli 13 361 henkilöä. Keskimäärin henkilökuntaa oli vuoden 2000 aikana 11 099 henkeä, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 106 henkeä. Keskimääräinen henkilökunta lasketaan siten, että kuukausittain otetaan mukaan kaikki vakinaisessa ja määräaikaisissa työsuhteissa olevat, mutta ei pitkäaikaispoissaolevia (vanhempainvapaa yms.). Osa-aikaiset työntekijät muutetaan kokoaikaisiksi osa-aikaisuusprosentin mukaan (esimerkiksi 30 tuntia viikossa työskentelevä on kokoaikaiseksi muunnettuna 0,8 henkeä).

Jaoteltaessa konsernin työpaikat karkeasti tukku- ja vähittäiskaupan toimintoihin keskolaaisista hieman alle puolet toimii tukkukaupan ja hieman yli puolet vähittäiskaupan tehtävissä. Vähittäiskauppaa ovat muun muassa Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot, Citymarket-tavaratalojen käyttötavaraosastot, omassa hoidossa olevat Carrols-ravintolat, K-Maatalousyhtiöt Oy:lle kuuluvat K-maatalouskaupat ja Kaukomarkkinat Oy:n omistama osa Tähti Optikko -ketjusta.

Kesko on valtakunnallinen yritys, jolla on toimipaikkoja 42 paikkakunnalla. Noin 60 prosenttia henkilökunnasta työskentelee pääkaupunki-

Asukkaiden määrä 600 ja 1000 metrin etäisyydellä K-päivittäistavarakaupasta Suomessa

ASUKKAIDEN MÄÄRÄ LÄÄNEITTÄIN 600 JA 1000 METRIN ETÄISYYDELLÄ LÄHIMMÄSTÄ K-PÄIVITTÄISTAVARAKAUPASTA

	Asukkaat 600 metrin etäisyydellä	Asukkaat 1 000 metrin etäisyydellä	Kaikki	% asukkaista 600 metrin etäisyydellä	% asukkaista 1000 metrin etäisyydellä
Etelä-Suomen lääni	704 323	1 132 301	2 009 074	35,1%	56,4%
Ahvenanmaan lääni	8 319	12 471	25 042	33,2%	49,8%
Itä-Suomen lääni	161 207	259 435	595 404	27,1%	43,6%
Länsi-Suomen lääni	441 570	744 457	1 803 887	24,5%	41,3%
Oulun lääni	103 682	183 435	446 700	23,2%	41,1%
Lapin lääni	38 014	68 692	196 308	19,4%	35,0%
	1 457 115	2 400 791	5 076 416	28,7%	47,3%

Lähde: Tilastokeskus, Väestöruututilasto 1998
Kesko Oyj, Myymälärekisteri 2000

seudulla. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella on neljä aluekeskusta (Turku, Tampere, Kuopio ja Oulu), joissa kussakin on 180–350 työntekijää, 35 Citymarkettia (yhteensä runsaat 2 500 työntekijää) ja 28 Anttila-tavarataloa (yhteensä runsaat 1 400 työntekijää). Kun lisäksi K-kauppoja on lähes jokaisessa Suomen kunnassa ja niissä työskentelee noin 25 000 henkeä, K-ryhmän tarjoamien työpaikkojen hyvinvointivaikutukset ulottuvat käytännössä koko Suomeen.

Vuonna 2000 henkilökunnan määrää kasvatti uusien Citymarketien ja Kodin Ykkösten avaaminen ja vähensi mm. Aleksi 13 Oy:n myynti ja joidenkin Carrols-ravintoloiden muuttuminen yrittäjävetoisiksi. Suurin kasvu on ollut ulkomaisissa toimipaikoissa, joissa vuoden lopussa työskenteli 938 henkeä (475 henkeä vuonna 1999).

Vuoden lopulla Kesko ulkoisti palvelu- ja tukitoimintojaan myymälä mainostoimistonsa, asiakaslehtien kustannustoiminnan, myymälätelevisiotoiminnan ja filmituotannon, kiinteistöjen hoito- ja ylläpitopalvelut sekä osan toimistopalveluistaan. Maaliskuussa 2001 vastaavat järjestelyt toteutettiin tietohallinnon osalta. Järjestelyt koskivat yhteensä noin 330 henkilöä, jotka jatkoivat tehtävissään uusien omistajien palveluksessa.

Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot

Vuonna 2000 Kesko-konsernin maksetut palkat olivat 267,6 miljoonaa euroa (1 591 mmk), eläkekulut 21,6 miljoonaa euroa (128 mmk) ja muut henkilösivukulut 26,4 miljoonaa euroa (157 mmk).

Laskennallinen tulovero oli 34,6

miljoonaa euroa (206 mmk), jonka verohallinto jakaa edelleen yhtiön toimipaikkakunnille. Kiinteistövero Kesko maksoi 2,2 miljoonaa euroa (13 mmk) yhteensä noin 100 kuntaan.

Välittömien verojen lisäksi Kesko on toiminnassaan kerännyt yhteiskunnalle huomattavan määrän välillisiä ym. veroja ja maksuja kuten arvonlisävero, autovero, alkoholivero, tulleja, työntekijöiden ennakonpidätyksiä jne. Vaikka näitä maksuja ei voida lukea Keskon varsinaisen yhteiskuntavastuun piiriin, Kesko on omalta osaltaan huolehtinut vastuullisesti siitä, että yhteiskunnan saatavat ovat kertyneet ajallaan ja täysimääräisinä.

HENKILÖSTÖKULUT (miljoonaa euroa)

	1998		1999		2000	
Palkat ja palkkiot	257	+4,3%	261	+1,6%	268	+2,7%
- tästä palkkiopalkkaus	8,5		5,6		5,4	
Henkilösivukulut						
- eläkekulut	38		30		22	
- muut henkilösivukulut	26		27		26	

TYÖN TUOTTAVUUS (tuhatta euroa)

	1998	1999	2000
Liikevaihto/työntekijä	536	556	568
Voitto ennen satunnaisia eriä/työntekijä	11,6	10,5	11,3

VEROT (miljoonaa euroa)

	1998	1999	2000
Tulovero Suomeen	42	39	34

Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät

Keskon Sairauskassa hoitaa työpaikkakassana Kesko-konserniin kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan – noin 11 000 henkeä – lakisääteisen sairausvakuutuksen. Sairauskassa välitti vuonna 2000 sairausvakuutuskorvauksia 5,8 miljoonaa euroa (34 mmk).

Keskon Eläkekassa hoitaa Kesko Oyj:n TEL-vakuutuksen eläkekassan osastossa B. Varma-Sampo hoitaa tytäryhtiöiden TEL-vakuutukset. Eläkekassassa on myös lisätujen osasto A (suljettu 8.5.1998), johon kuuluvien eläketaso on lakimääräistä korkeampi, maksimissaan 66 prosenttia. Osastoon A kuuluvalla henkilöllä on myös mahdollisuus joihinkin sellaisiin eläkelajeihin, joita ei ole lakisääteisessä TEL:ssä, kuten esimerkiksi tuotannollisilla perusteilla myönnettyyn varhaiseläkkeeseen. Eläkekassan piiriin kuuluu noin 4 300 henkilöä.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna 2000 eläkkeitä 2 916 henkilölle yhteensä noin 37 miljoonaa euroa (221 mmk). Eläkekassan sijoitustoiminta on onnistunut viime vuosina hyvin ja eläkekustannukset ovat valtakunnan keskimääräistä tasoa matalammat.

Lakisääteistä työtapaturvakuutusta hoidetaan suurtyönantajille säädetyn korkeamman omavastuun pohjalta.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Keskon reskontran mukaan Keskolla oli vuonna 2000 kotimaassa noin 32 000 tavarantoimittajaa ja ulkomailla noin 10 000. Ostot kotimaasta olivat 4 710 miljoonaa euroa (28 mrd mk) ja ulkomailta 812 miljoonaa euroa (4,8 mrd mk). Tuontituotteiden osuus on todellisuudessa suurempi kuin reskontraan kirjautuva ulkomaisten ostojen määrä, koska

ostot Suomessa toimivilta maahantuojilta kirjautuvat kotimaisiksi ostoiksi.

Taloudellisten vaikutusten piiriin kuuluvat myös investoinnit, jotka olivat 247 miljoonaa euroa (1 468 mmk). Investointivaroista valtaosa käytettiin rakennuksiin, kalustoihin ja tietotekniikkaan.

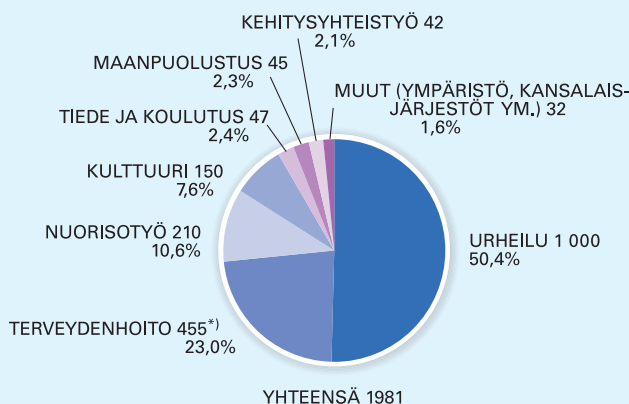
Reskontraan kertyvien tietojen perusteella voidaan selvittää kunkin toimittajan osuus Keskon ostoista. Arvioitaessa Keskon vaikutusta toimittajiensa taloudelliseen kehitykseen olisi tiedettävä Keskon osuus kunkin toimittajan myynnistä. Tällaista kokonaiskartoitusta ei ole vielä tehty. Aihe on kiinnostava ja tärkeä, joten siitä on tulevaisuudessa tarkoitus tuottaa tarkempaa tietoa. Kehitysmaissa toimivien tavarantoimittajien osalta työ on jo käynnistynyt eettisen laadunvalvonnan yhteydessä (katso ”Tavarantoimittajien kartoitus käynnissä, sivu 38”).

Taloudellinen tukeminen

Kesko ja sen tytäryhtiöt ovat perinteisesti tukeneet yhteiskunnan hyväksi työtä tekevien, pääasiassa valtakunnallisten järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa. Viime vuosina tukea on keskitetty nuoriso- ja liikuntajärjestöihin, terveiden elämäntapojen edistämiseen ja lasten terveydenhuoltoon. Merkittäviä tuen saajia on ollut vajaa sata. K-kauppiaitten yhteistoiminta paikallisten järjestöjen, urheiluseurojen ym. kanssa on myös huomattavan laajaa.

Rajanveto lahjoitusten, sponsoinnin ja markkinoinnin välillä on usein vaikeaa. Kun selkeät markkinointitoimenpiteet jätetään laskelman ulkopuolelle, Kesko-konsernin vuonna 2000 maksama taloudellinen tuki oli suuruusluokaltaan kaksi miljoonaa euroa (vajaa 12 mmk). Tästä puolet meni urheilu- ja liikuntajärjestöille (mm. Suomen alppihiihdon maajoukkueet, Suomen Palloliitto, nuorten urheilijoiden stipendit). Terveystukemiseen käytettiin runsaat 450 000 euroa. K-kaupoissa toteutettiin tähän tarkoitukseen kaksi merkittävää keräystä, johon asiakkailta oli mahdollisuus osallistua. Elämä Lapselle -keräyksellä avustettiin Lastenklinikan kummeja ja Suomen Sydänliittoa, Pieni Sydän-kampanjalla HYKS:n Lasten ja nuorten sairaalan teho-osasto K9:ää. Nuorisotyön (210 000 euroa) yhteistyökumppaneista tärkein oli Nuori Suomi ry. Sen kautta Kesko on mukana noin viidenkymmenen lajiliiton toiminnassa sekä varhaisnuorten iltapäivätoiminnassa. Nuori Suomi -järjestön kanssa yhteistyössä järjestettäviin Lasten Olympialaisiin osallistui kesällä 2000 noin 180 000 lasta.

KESKON TUKI YLEISHYÖDYLLISIIN TARKOITUKSIIN VUONNA 2000 (1 000 €)

*) OSA LAHJOITUSVAROISTA TULLUT K-KAUPPOJEN ASIAKKAILTA

Ympäristötulokset

Kesko on julkaissut ympäristöraportin tätä ennen kolme kertaa eli vuodesta 1997 alkaen, eli vertailutietoja keskeisten ympäristövaikutusten osalta on olemassa usealta vuodelta. Vuonna 2000 ympäristötulokset tarkentuivat merkittävästi, kun päivittäistavaralogistiikan ja kuljetusten ympäristöjohtamisjärjestelmät valmistuivat ja ympäristölaskentaa kehitettiin sekä logistiikassa että kiinteistötoiminnoissa. Keskon ympäristölaskentamallissa seurataan rinnakkain toiminnan ympäristövaikutuksia ja kustannuksia.

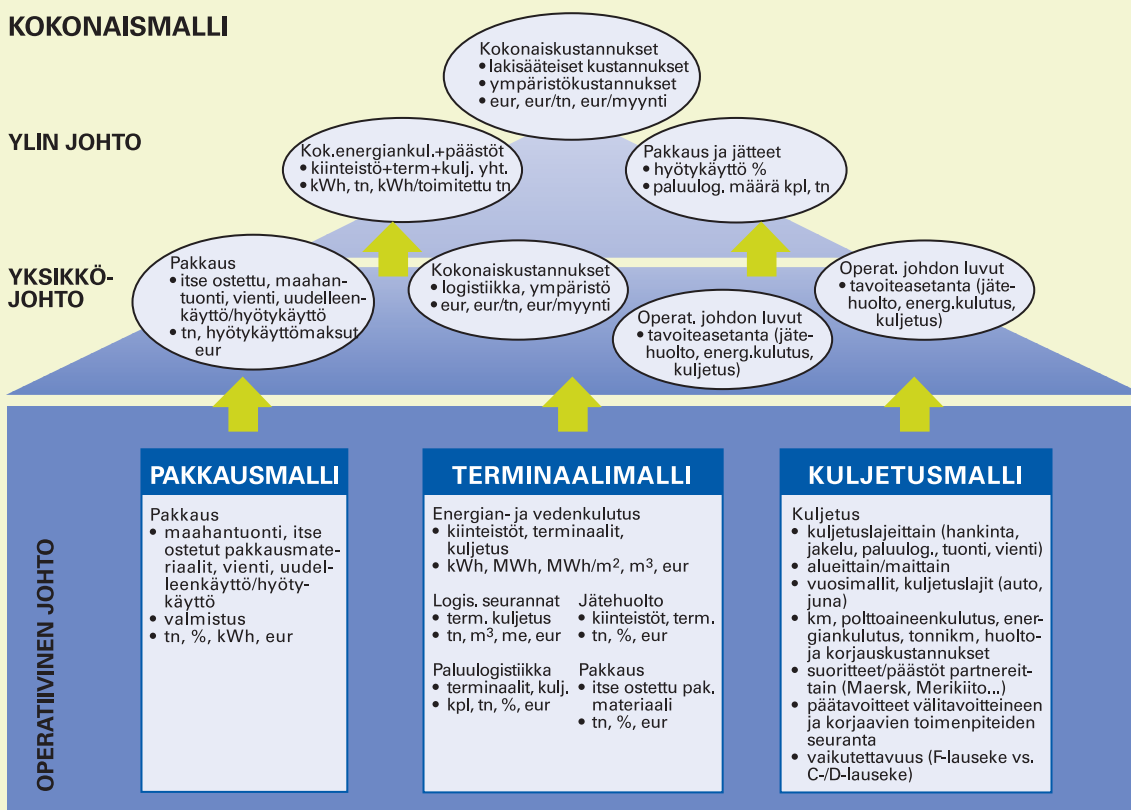
Ympäristövastuun piiriin kuuluu sekä omien ympäristövaikutusten vähentäminen että elinkaariajatteluun pohjautuva ympäristöyhteistyö tuotteiden ja palvelujen toimittajien kanssa. Hankintaketjussa on edistytty erityisesti rakentamisen alueella. Tuotekaupassa ei ole näköpiirissä vastaavanlaajuisia kehitystyötä, kuten esimerkiksi pyrkimystä ympäristöselosteiden käyttöön.

Keskon Internet-sivuilla on ympäristötoimintojen tuloksista raportoitu laajemmin kuin tässä painetussa raportissa.

Yleistä

ISO 14001 -standardiin perustuvan ympäristöjohtamisjärjestelmän käyttöönotto eteni Keskosssa vuonna 2000 merkittävin askelin, kun Ruokakeskon logistiikkatoiminnat ja kuljetusyhtiö Kesped Oy saivat järjestelmänsä

KELON YMPÄRISTÖMITTARISTO

valmiiksi vuoden lopussa ja ne sertifioitiin maaliskuussa 2001. Kyseessä on ensimmäinen kaupan logistiikan ja kuljetusten sertifioitu ympäristöjärjestelmä Suomessa ja ensimmäisiä koko maailmassa. Järjestelmän piirissä on noin 1 500 työntekijää. Kiinteistöjen huolto- ja ylläpitopalvelut tulivat sertifioinnin piiriin vuoden 2001 alussa ulkoistamisen kautta, kun Kesko myi tytäryhtiönsä Kestra Kiinteistöpalvelut Oy:n liiketoiminnan ABB Kiinteistöpalvelut Oy:lle, joka on saanut ISO 14001 -sertifikaatin vuonna 1999. Anttilassa on aloitettu ISO 14001 -standardiin perustuvan ympäristöjärjestelmän suunnittelu. Tavoitteena on ottaa järjestelmä käyttöön kolmessa Anttila-tavaratalossa ja kahdessa Kodin Ykkösessä vuoden 2002 alkupuolella sekä muissa tavarataloissa ja Hämeenkyllän varastotoiminoissa asteittain vuosina 2002–2004. Järjestelmä liitetään Keskon ympäris-

tölaskentajärjestelmään KELO-malliin (KELO eli kestävä logistiikka).

Keskon ja K-kauppiaitten yhteistyötä on organisoitu uudelleen niin, että toimintaa johdetaan jatkossa toimialayhtiöihin kuuluvissa ketjuyksiköissä. Myös K-ryhmän ympäristöorganisaatiota päätettiin muuttaa kaupallisen toimintamallin mukaiseksi. Ketjukohtaiset ympäristötoiminnot, mm. ympäristökauppakonseptit, kuuluvat kunkin ketjuyksikön vastuulle. Koko K-ryhmän tasolla ympäristötoimintoja ohjaa ja koordinoi vuoden 2001 alussa käynnistetty K-ympäristötyöryhmä, johon kukin Keskon toimialayhtiö ja K-kauppiasliiton toimialayhdistys ovat nimenneet ympäristöasioista vastaavan edustajansa.

Kesäkuussa 2000 julkistettiin Keskon kolmas ympäristöraportti, joka sai Suomen ympäristötiedotuksen seura Elinkaari ry:n vuosittaisessa ym-

päristöraportointivertailussa kunniamaininnan yhteiskunnallista vastuuta koskevasta tiedottamisesta. Raportin saamat arvostelupisteet olivat nousseet ryhmään 40–44. Keskon raportti arvioitiin kaupan yrityksistä parhaaksi. Edellisenä vuonna Keskon pisteluokka oli 30–34, kun maksimipistemäärä on 100. Samassa vertailussa Keskon www-ympäristösivut palkittiin Suomen parhaina yhdessä Fortumin kanssa pisteluokituksella 80–84.

Vuoden 1999 lopulla Dow Jones listasi Keskon ja seitsemän muuta suomalaista pörssiyritystä ympäristöindeksiinsä (Dow Jones Sustainability Group Index). Dow Jones tutkii indeksiä laatiessaan 2 000 suurinta pörssiyritystä niin, että kullakin toimialalla on edustettuna 15 prosenttia alan markkina-arvosta. Indeksiin listataan kultakin alalta vaatimukset parhaiten täyttävät 10 prosenttia yrityksistä. Vuonna 2000 Kesko ja kolme

muuta suomalaisyritystä jäivät Dow Jones -indeksin ulkopuolelle, koska niiden markkina-arvo ei yltänyt tutkittavien suuruusluokkaan. Keskon ympäristösuorituskyky olisi ollut riittävä, esimerkiksi amerikkalaisen Innovest Strategic Value Advisors -analyttikoyrityksen tekemässä ympäristöanalyysissä Kesko sijoittui "Global Food Industry" -ryhmässä arvioiduista 23 yrityksestä ykköseksi reittauksella AAA.

Logistiikka ja kiinteistöt Keskon ympäristötyön ydinalueita

Suurin osa Keskon omista ympäristövaikutuksista syntyy logistiikasta eli tavaravaran varastoinnista, käsittelystä ja kuljetuksista, sekä kiinteistöjen rakennuttamisesta ja käytöstä. Kuljetuksissa käytettävä polttoaine aiheuttaa päästöjä ilmaan, tavarankäsittelyssä syntyy jätettä, ja tavaravara-ointiin ja myymiseen tarvitaan kiinteistöjä. Kiinteistöt käyttävät vettä sekä sähkö- ja lämpöenergiaa, joiden tuottamisesta aiheutuu päästöjä ilmaan.

Keskeisissä ympäristötoiminnoissa tapahtui vuoden aikana huomattavaa kehitystä. Ruokakeskon logistiikan ja Kesped Oy:n ympäristöjärjestelmän valmistuminen ja sertifiointi varmistavat toimintojen järjestelmällisyyden ja tavoitteellisuuden. Logistisen ketjun ympäristölaskentamallista osa on jo ollut käytössä, ja tavoitteena on saada malli kokonaan käyttöön vuoden 2001 aikana. KELO-malli sisältää terminaalimallin, pakkausmallin, kuljetusmallin sekä kokonaismallin, joka yhdistää osa-alueilta kerätyt tiedot ja laskee koko logistisen prosessin ympäristökuormituksen ja kokonaiskustannukset. Liikerakentamisessa on vireillä lukuisia kehityshankkeita ekotehokkuuden parantamiseksi ja energian säästämiseksi. Yhteistyö ABB Kiinteistöpalvelujen kanssa tuo

kiinteistöjen huoltoon ja ylläpitoon lisää ympäristöosaamista ja auttaa Keskoa vahvistamaan edelläkävijän asemaansa energiankulutuksen alentamisessa.

Ekotehokasta rakentamista

Kesko noudattaa kaikissa merkittävisissä uusissa liikerakennushankkeissa ekotehokkaan rakennuttamisen periaatteita. Rakennukset suunnitellaan siten, että niiden elinkaaren aikainen luonnonvarojen ja energian kulutus sekä ympäristöä rasittavat päästöt ovat hallinnassa.

Ympäristövaikutusten arvioimiseksi ja ekotehokkuuden määrittämiseksi Kesko on mukana lukuisissa tutkimus- ja selvitysohjelmissa. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) EcoProp-ohjelman käyttöön otossa määritellään hankevaiheen ympäristötavoitteet, luokitellaan ne erilaisille kulutustasoille ja suhteutetaan vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen. VTT:n REKOS-ohjelmassa (Rakennus- ja kiinteistöalan ekotehokkuus) kehitetään suunnitteluprosessia sekä liikerakennuksille sopivaa, myös eri ominaisuuksien painoarvot huomiioonottavaa ympäristöselostetta, jota Kesko voi tulevaisuudessa mahdollisesti käyttää kiinteistömarkkinoilla ja kiinteistöissä toimiva kauppias omassa ympäristötiedottamisessaan. Elinkaarivaiheiden hyväksikäytön testaus teknisessä suunnittelussa on meneillään neljässä Citymarket-rakennushankkeessa. Kesko on edelleen mukana kiinteistö- ja rakennusalan ProGresS-ympäristöohjelmassa, jossa kehitetään alan ympäristöosaamista ja tehdään benchmarking-tutkimuksia, joissa Kesko on menestynyt erinomaisesti.

Energian säästämässä onnistuttu

Yhä parempiin suorituksiin yltääseen Kesko on sitoutunut Kiinteistö- ja rakennusalan energiansäästösovitukseen (KRESS), jonka tavoitteena on alentaa lämmön ominaiskulutusta vuoden 1998 tasosta 15 prosenttia vuoteen 2010 mennessä ja kääntää sähkön ominaiskulutuksen kasvu laskuun ennen vuotta 2005. Vuoden 2000 kulutustilastojen perusteella asetetut tavoitteet olisi jo saavutettu, mutta vuosittaiset lämpötilavaihtelut ym. tekijät huomioonottaen johtopäätökset onnistumisesta tehdään vasta kun kulutuksen aleneminen on vakiintunut usean vuoden jaksolla.

Keskon hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän energian kokonaismäärät vaihtelevat vuosittain kiinteistökannan muutosten takia. ABB Kiinteistöpalvelut Oy:n laimissa ympäristölaskelmissa käytetty kiinteistöjen kokonaispinta-ala on 2 446 704 m² (vuoteen 1999 verrattuna kasvua 1,1 prosenttia) ja rakennustilavuus 11 996 000 m³ (kasvua 8,1 prosenttia).

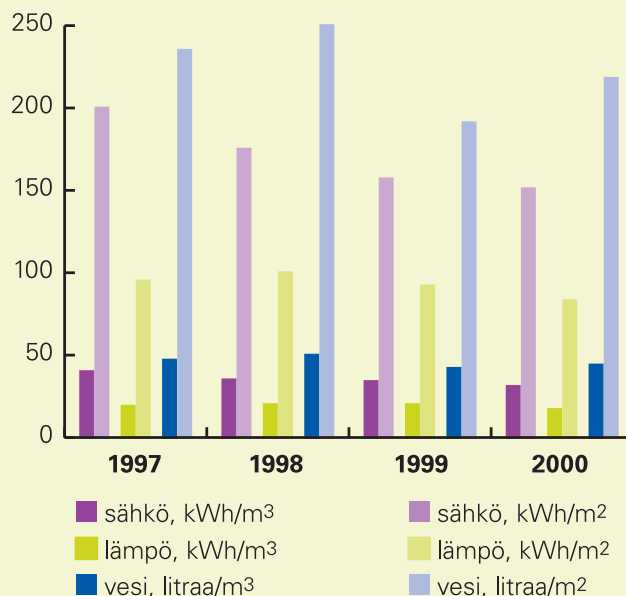
Käytetyn lämpöenergian kokonaismäärä oli nyt 203 MWh, mikä oli pinta-alan kasvusta huolimatta 8,6 prosenttia pienempi kuin vuonna 1999. Sähkön kokonaiskulutus oli 369 MWh, jossa oli laskua 2,6 prosenttia. Ominaiskulutukset - kulutus neliö- ja kuutiometriä kohti - olivat myös laskusuunnassa.

Sähkön ympäristöprofiilissa merkittäviä muutoksia

Kestra Kiinteistöpalvelut Oy hankki vuoden 2000 aikana sähköä K-ryhmän käyttöön yhteensä 447 GWh (444 GWh vuonna 1999). Tästä Keskon käyttö oli 369 MWh ja muiden Kestran sähköasiakkaiden - lähinnä K-kauppiaitten - käyttö 78 MWh. Os-

tetun sähkön ympäristöprofiilin on ABB:n antamien kiinteistöjen laajuus- ja energiankulutustietojen sekä Energiakolmio Oy:n antamien energianhankintatietojen pohjalta laatinut JP-Talotekniikka/ Ympäristöpalvelut. Keskon vuoden 1999 ympäristöraportissa julkaistussa sähkön ympäristöprofiilin laskennassa oli käytetty ns. suhdemenetelmää. Vuoden 2000 tiedot on laskettu ns. hyödynjakomenetelmällä, joka on nyt yleistynyt ja saanut laajan kansallisen hyväksynnän. Vuoden 1999 vertailutiedot on muutettu myös hyödynjakomenetelmän mukaisiksi. Lämpöenergian ympäristöprofiilin perusta on molemmille vuosille sama (VTT:n Suomen keskimääräinen kaukoläm-

SÄHKÖN, LÄMMÖN JA VEDEN OMAISKULUTUKSEN KEHITYS KESKON HALLINNOIMISSA KIINTEISTÖISSÄ 1997 – 2000

KESKON HALLINNOIMIEN KIINTEISTÖJEN LÄMPÖ- JA SÄHKÖENERGIAN KULUTUS JA YMPÄRISTÖPROFIILI 1999 – 2000

	Yksikkö	1999			2000		
		Lämpö	Sähkö	Yhteensä	Lämpö	Sähkö	Yhteensä
Volyyymi	GWh	222	379	601	203	369	572
Primäärienergia	PJ	0,9	3,0	3,9	0,8	2,8	3,6
- uusiutumaton	PJ	0,8	2,5	3,3	0,7	2,5	3,2
- uusiutuva	PJ	0,13	0,45	0,59	0,12	0,25	0,38
Ilmaston muutos	tn CO ₂ -ekv	57 456	64 851	122 307	52 638	138 039	190 678
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	194	189	384	178	341	519
Alailmakehän otsoni	tn HC ₂ H ₄ -ekv	4,2	3,0	7,2	3,8	6,4	10,2
Radioaktiivinen jäte	tn	–	5,5	5,5	–	0,2	0,2

KESTRAN K-RYHMÄLLE TOIMITTAMAN SÄHKÖN YMPÄRISTÖPROFIILI 1999 – 2000

	Yksikkö	1999	2000
Toimitettu sähkö	Gwh	444	447
Primäärienergia	PJ	3,5	3,4
- uusiutumaton	PJ	3,0	3,1
- uusiutuva	PJ	0,5	0,3
Ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	75 963	167 511
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	222	414
Alailmakehän otsoni	tn HC ₂ H ₄ -ekv	3,5	7,8
Radioaktiivinen jäte	tn	6,5	0,3

KESPED OY:N JAKELUNTUNNUSLUKUJA 1998 – 2000

Jakelukeskus	tn/kuorma				kehitys				km/kuorma				kehitys				m ³ /kuorma				kehitys			
	1998	1999	2000	99/00%	1998	1999	2000	99/00%	1998	1999	2000	99/00%	1998	1999	2000	99/00%	1998	1999	2000	99/00%				
Helsinki	6,5	6,0	5,9	-1,0	129	119	124	+4,3	19,4	18,3	18,2	-0,8												
Tampere	6,7	6,5	6,1	-6,6	205	197	193	-1,6	18,9	18,8	17,7	-5,8												
Turku	5,7	5,5	5,1	-8,6	126	128	125	-2,1	16,4	16,4	15,1	-7,9												
Kuopio	7,7	7,8	7,6	-2,0	264	263	262	-0,5	23,6	24,4	24,3	-0,7												
Oulu	7,9	7,7	7,3	-5,5	289	285	269	-5,6	23,5	22,9	21,9	-4,4												
Koko Kespced	6,7	6,4	6,1	-3,9	177	169	168	-0,6	19,8	19,3	18,7	-3,0												

pö 1998).

K-ryhmän käyttämän sähkön ympäristöprofiili on vuoden aikana muuttunut merkittävästi. Muutos johtuu pääasiallisen sähkötoimittajan vaihtumisesta, josta päätettiin taloudellisin perustein. Vuonna 1999 päätoimittajana (68 prosenttia) oli Vattenfall Oy, joka tuottaa sähköä vesi- ja ydinvoimalla. Vuonna 2000 päätoimittajana oli Helsingin Energia Oy (92 prosenttia), jonka osuus vuonna 1999 oli 17 prosenttia ja jonka sähkö on tuotettu pääosin fossiililla polttoaineilla. Ilmastonmuutokseen, happamoitumiseen ja alailmakehän otsonin muodostukseen vaikuttavien päästöjen määrä on keskimäärin kaksinkertaistunut vuodesta 1999. Sen sijaan radioaktiivisen jätteen määrä oli vuonna 2000 alle neljä prosenttia vuoden 1999 määrästä.

Lämpöenergian kaikki ympäristötunnusluvut ovat parantuneet, koska sekä kokonaiskulutus että ominaiskulutus ovat alentuneet.

Helsingin Energialta saadut ympäristötiedot ovat peräisin vuodelta 2000 ja Vantaan Energialta saadut vuodelta 1999. Tieto on kattavaa primäärienergian kulutuksen, ilmastonmuutoksen ja happamoitumisen osalta. Alailmakehän otsonin ja radioaktiivisen jätteen vertailussa eri voimalaitosten kesken on käsitteellisiä eroja ja epätarkkuuksia.

Kestran koko K-ryhmälle toimitettaman sähkön osuus koko Suomen il-

mastonmuutos -vaikutuksesta oli noin 0,22 prosenttia (Suomen kestävän kehityksen indikaattorit 2000: www.vyh.fi, Suomen kasvihuonekasvupäästöt vuonna 1998) ja Suomen energianlähteiden kokonaiskulutuksesta 0,26 prosenttia. Keskon hallintoimien kiinteistöjen lämmön ja sähkön kulutuksen vastaavat osuudet olivat 0,25 prosenttia ja 0,28 prosenttia.

Energiankäytöstä, sähkön ympäristöprofiilista ja profiilin laskentavasta on tarkempaa tietoa Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi).

Kuljetukset

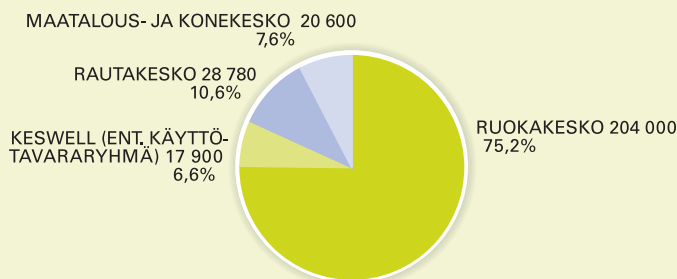
Keskon kuljetukset hoitaa Anttilaa lukuunottamatta tytäryhtiö Kespced Oy. Yhtiöllä on 41 omaa kuljetusautoa ja 214 sopimusjakeluautoa. Yhtiö kuljetti vuonna 2000 K-kauppoihin ja muille asiakkaille runsaat 107 000 kuormaa (kasvua kuusi prosenttia), joissa

oli tavaraa 658 500 tonnia (kasvua kaksi prosenttia). Jakelukuljetusten ajokilometrejä kertyi 18 miljoonaa (kasvua viisi prosenttia). Yhdessä jakelukuormassa oli tavaraa keskimäärin 6 145 kiloa ja 18,7 kuutiometriä, ja jakelun ajomatka oli kuormaa kohti 168 kilometriä. Päivittäin palvelaan keskimäärin noin 3 300 asiakasta. Kuormien keskimääräinen paino ja tilavuus laskee kaikilla jakelualueilla, koska asiakkaat ovat vähentäneet toimitusten kertavolyymeja ja lisänneet toimituskertoja. Ajettu kilometrimäärä kuormaa kohti kasvoi Etelä-Suomen alueella ja laskee muualla.

Anttila käytti kuljetuksissaan Kespced Oy:tä sekä yhtätoista muuta kuljetusyritystä. Toimitettuja kuormia oli 10 200 ja ajokilometrejä 520 000, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 17 prosenttia. Kilometrejä kertyi kuormaa kohti 51.

Kespced Oy:n huollinnan hoita-

KESPED OY:N HUOLLINNAN HOITAMAN TUONNIN VOLYYMI VUONNA 2000 (TONNIA)

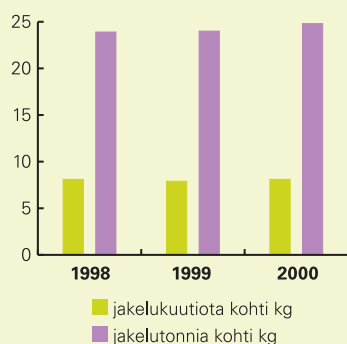
man tuonnin kokonaisvolyymi oli 271 280 tonnia, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 4,7 prosenttia. Huolintatapahtumia oli 37 000 kappaletta. Euroopasta saapuvat kuljetukset, joiden osuus kokonaisvolyymista oli 76 prosenttia, hoidettiin kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin määrästä oli 75 prosenttia.

Vientikuljetuksia oli lähinnä Ruotsiin, Baltiaan ja Venäjälle, ja ne hoidettiin kuorma-autoilla. Viennin kokonaisvolyymi oli ilman viljakauppaa 20 000 tonnia, josta Ruokakeskon osuus oli 43 prosenttia ja Rautakeskon 45 prosenttia.

Syntyneet päästöt

Kespedin kuljetuskalustosta ei ole vielä käytettävissä ajoneuvo kohtaista polttoainekulutustilastoa eikä ajojen jakautumista maantie- ja kaupunkiajoon. Näin ollen kotimaan kuljetuksista on edellisen vuoden tapaan laskettu energiankulutus ja päästö käyttäen VTT:n tutkimia tieliikenteen keskimääräisiä kertoimia (LIISA, 1999). Vuoden 1999 ympäristöraportissa päästöluvut olivat virheellisiä inhimillisen erehdyksen takia. Tämän raportin laskelmissa vuoden 1999 tiedot on korjattu oikeiksi. Laskelmissa

KESPED OY:N JAKELUN CO₂-PÄÄSTÖT SUHTEESSA JAKELUN VOLYYMIIN

on otettu huomioon ainoastaan polttoaineen kulutus, ei polttoaineen valmistusta eikä sen kuljettamista polttoaineen jakelupisteisiin.

Käytetyn energian ja syntyneiden päästöjen kehitys on ajoneuvokohdastaisten tilastojen puuttuessa riippuvaista ainoastaan ajetusta kilometrimäärästä. Kilometrit kasvoivat viidellä prosentilla, joten laskennallisten päästöjen kasvu oli myös viisi prosenttia. Jakelukuutiometriä ja -tonnia kohti kasvu oli pienempi. Jakelun päästöjä voidaan vähentää mm. energiatehokkaammalla ja pienempipäästöisellä jakelukulustolla, ajotapoja kehittämällä ja itse jakelun tehokkuutta parantamalla. Jakelun tehostaminen ja sen ympäristövaikutusten vähentäminen ei riipu yksinomaan Keskon toimenpiteistä. Palveltavien asiakkait-

ten määrä, sijainti ja tilausten koko vaikuttavat merkittävästi lopputulokseen.

Kiinteistöjen käyttämän energian aiheuttamia päästöjä on käsitelty edellä.

Keskon toiminnoissa ei synny mainittavia päästöjä veteen.

Jätehuolto ja kierrätys

Keskon logistisen ketjun ympäristölaskentamallin eli KELO-mallin jätehuolto-osio oli vuonna 2000 ensimmäistä vuotta täydessä käytössä Ruokakeskon kaikissa jakelukeskuksissa. Aikaisemmilta vuosilta tiedot jättemäärästä saatiin Ruokakeskolta vain Hakkilan keskusvarastoilta. Myös muissa yksiköissä tilastointi on tarkentunut. Jakeista aaltopahvi tilastoidaan nyt niin, että lukuihin sisältyy sekä jakelukeskuksissa syntynyt aaltopahvijae että K-kaupoista paluukuljetuksissa pois tuotava aaltopahvi. Tämä selittää merkittävän nousun tilastoissa.

Jätehuoltolaskennan laajeneminen koko Suomeen sekä muut tilastointitekniset muutokset merkitsevät, että vuoden 2000 tilastot eivät ole kaikilta osin vertailtavissa aikaisempiin vuosiin. Vuodesta 2000 eteenpäin KELO-malli tuottaa lähes koko Keskon toiminnan kattavaa, kehitystä kuvaavaa jätehuoltotilastoa. Kahvipaah-

KOTIMAAN JAKELUKULJETUSTEN ENERGIANKÄYTTÖ JA PÄÄSTÖT

	Kuljetuksia 1000 km	Energiankulutus MWh	Päästöt (tonnia)				
			CO ₂	CO	HC	NO _x	Hiukkaset
1998							
- Kesped	16 969	56 483	15 391	61	22	156	14
1999							
- Kesped	17 073	56 830	15 485	61	22	157	14
- Anttila	433	1 441	348	1,4	0,5	3	0,3
2000							
- Kesped	17 993	59 891	16 320	65	23	166	15
- Anttila	519	1 728	418	1,6	0,6	4	0,4

JÄTEHUOLTOTILASTOT (tonnia)								
	Päivittäistavara				Käyttötavara			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Biojäte	154	450	494	660	-	-	-	3
Energiajäte	138	355	318	357	334	249	10	30
Puujäte	636	665	785	589	142	135	191	141
Sekajäte	585	569	637	1159	*	121	126	150
Metalli	*	*	*	43	*	*	*	20
Kalvomuovi	*	79	75	113	40	36	23	*
Aaltopahvi	*	152	175	5421	*	*	*	407
Paperi	*	*	*	136	*	*	*	37
	1513	2270	2484	8478	516	541	350	788
Rauta-maatalous								
	1997	1998	1999	2000	Viking Coffee			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Biojäte	-	-	-	14	71	79	64	75
Energiajäte	70	62	33	129	68	54	51	29
Puujäte	83	103	94	143	-	-	-	-
Sekajäte	219	245	195	211	113	49	49	39
Metalli	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalvomuovi	*	*	*	17	-	-	-	-
Aaltopahvi	*	*	12	73	-	-	-	-
	372	410	334	587	252	182	164	143

*) tietoa ei ole kerätty tai se on epätarkka

timo Viking Coffeen jätehuoltotilastoilla on viimeisten neljän vuoden ajan ollut sama laskentaperusta. Paahtimon tulokset osoittavat, että tavoitteellisella ympäristöohjelmalla ja sertifioidulla ympäristöjärjestelmällä jätteiden määrää on pystytty jatkuvasti vähentämään.

Elektroniikan ja huonekalujen kierrätyskokeilut

Kesko on osallisena useassa menilään olevassa kierrätyskokeilussa.

Maaliskuussa 2000 käynnistyneessä valtakunnallisessa sähkö- ja elektroniikkalaitteiden (SER) kierrätyskokeilussa Anttila ja Citymarket ovat mukana vähittäiskaupan edustajina, Kaukomarkkinat tuottajan roolissa ja Musta Pörssi sekä tuottajan että vähittäiskaupan rooleissa. EU:n direktiiviuonnoksen mukaan kuluttajan tulee voida palauttaa vanha SER-laite veloituksetta kauppaan (korvausosto) tai alueelliseen vastaanottopisteeseen.

Keskon suunnitelmana on, että Kesped Oy noutaa SER-laitteet K-kaupoista ja kuljettaa ne terminaaleihinsa, joissa laitteet kuormataan SER-tuottajayhteisön kontteihin. Täydet kontit kuljetetaan SER-tuottajayhteisön käsittelypisteisiin. Kansallisen kierrätysjärjestelmän kustannukset sisällytetään aikanaan kierrätysmaksuina uusien tuotteiden hintoihin. Keräyskokeiluun osallistuviin vastaanottopisteisiin pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Jyväskylässä kertyi maaliskuussa vanhoja laitteita yhteensä noin 260 000 kiloa, josta K-kauppoihin 66 000 kiloa. Kokeilun tuloksista saadaan tietoa kevään 2001 kuluessa.

Huonekalujen kierrätys- ja hyötykäyttöprojekti käynnistyi tammikuussa 2000. Mukana on huonekalualan järjestöjä ja yrityksiä, tutkimuslaitoksia, jätehuolto-organisaatioita, TEKES ym. Kauppakeräyskokeilu ajoitui loka-joulukuuhun. Vantaan Varistossa sijaitseva Kodin Ykkönen -tava-

ratalo oli yksi keräykseen osallistuvista yhdeksästä Kehä III:n huonekaluliikkeestä. Kodin Ykkönen oli jo aikaisemmin ottanut vastaan käytettyjä huonekaluja, mutta ne oli toimitettu kaatopaikalle hyötykäyttöjärjestelmän puuttuessa. Kokeilun tarkoituksena oli selvittää käytöstä poistettavien huonekalujen määrää ja laatua, talteen saatavien materiaalien hyötykäyttöpotentiaalia ja käsittelyprosessiä sekä kaupan toimivuutta vastaanottopisteeseen. Asiakkailta perittiin arvioituihin kustannuksiin perustuva vastaanottomaksu. Kokeilun aikana palautettujen huonekalujen määrä jäi odotettua pienemmäksi. Jatko-toimenpiteistä päätetään vuonna 2001.

Rautakaupoissa on myös menilään useita kierrätyskokeiluja. Muoviputkijätteen keräilyyn osallistuu kuusi K-rautaa. Kertyneet määrät ovat toistaiseksi olleet vaatimattomia, mutta kokeilua jatketaan. Maalipurkien kierrätysmahdollisuutta on tar-

jottu muutamassa K-raudassa ammattiasiakkaille. Kokemukset kokeilusta ovat olleet myönteiset ja sitä jatketaan edelleen. Vuoden 2001 alusta osa K-raudoista ja Rautioista on lähtenyt mukaan kyllästetyn puutavaran kierrätyskokeiluun.

Kesko on merkittävä raaka-ainetoimittaja marraskuussa 2000 toimintansa aloittaneelle, muovijätteestä uusiomuovituotteita lähinnä maatalouden käyttöön tuottavalle Muovix Oy:lle.

Veden käyttö

Veden kulutus kasvoi Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä 460 000 kuutiometriä 525 000 kuutiometriin. Kulutuksen kasvu johtui pääasiassa siitä, että seurannan piiriin tuli lisää lähikauppoja, ja asunnot lisättiin omaksi seurantaryhmäkseen. Asuntojen suuri vedenkulutus nosti hieman myös keskimääräistä veden ominaiskulutusta.

Materiaalien käyttö

Kesko toimi edelleen aktiivisesti pakkausten standardisoinnin, ympäristömyötäisten materiaalien käytön ja materiaalmäärien vähentämisen hyväksi mm. suomalaisissa tuottajayhteisöissä ja kansainvälisissä standardiorganisaatioissa.

Keskon toimialojen pakkaustiedot vuodelta 2000 on edelleen arvioitu pääasiassa tuonnin huolintatilaston avulla. Materiaalin kokonaismäärä laski nyt edellisestä vuodesta yhden prosentin, vaikka tuonnin arvo hieman kasvoi. Muovi- ja lasipakkausten määrä kasvoi nyt, kun se edellisenä vuonna aleni, mutta määrät jäivät alle vuoden 1998 lukujen. Muiden materiaalien määrät laskivat.

Pakkausten painon suhteellinen osuus tuonnin kokonaisvolyymista

KESKON MAAHANTUOMIEN JA ITSE PAKKAAMIEN PAKKAUSTEN MATERIAALIT (tonnia) SEKÄ PAKKAUSTEN OSUUS TUOTTEEN KOKONAISPAINOSTA (%)

	1998	1999	2000
Kuitu	18 123	18 591	18 139
Muovi	3 849	3 540	3 800
Metalli	2 875	2 899	2 875
Lasi	1 433	1 126	1 248
Puu	866	2 114	1 908
Yhteensä	27 146	28 271	27 971
Osuus %	11,1	10,9	10,3

RUOKAKESKON PALUULOGISTIIKASSA PALAUTUVAT HYÖTYKÄYTETTÄVÄT PAKKAUKSET (milj. kpl)

	1996	1997	1998	1999	2000
Alumiinitölkkit	6,5	11,0	13,2	12,5	12,7
Kertapullot	1,1	1,4	1,3	1,5	2,0

RUOKAKESKON LOGISTIIKASSA PALAUTUNEET UUELLEENKÄYTETTÄVÄT PAKKAUKSET (1 000 kpl)

	1996	1997	1998	1999	2000
Transbox-laatikot	1 200	1 300	3 700	4 200	3 900
Rullakot	1 300	1 400	2 000	2 300	2 400
Palautuslavat	244	264	342	361	387
Kiertopullot	*	*	936	890	1 002

* = tietoa ei kerätty

RAUTAKESKON JA MAATALOUS- JA KONEKESKON KESKUSVARASTOON PALAUTUNEIDEN UUELLEENKÄYTETTÄVIEN PAKKAUSTEN MÄÄRÄT (KÄYTTÖKERTOJA)

	1998	1999	2000
Häkit	9 600	44 300	50 500
Rullakot	83 800	79 200	78 500
Palautuslavat	181 000	171 000	171 650

KESWELLIN (ENT. KÄYTTÖTAVARARYHMÄ) KESKUSVARASTOON PALAUTUNEIDEN UUELLEENKÄYTETTÄVIEN PAKKAUSTEN MÄÄRÄT (KÄYTTÖKERTOJA)

	2000
Häkit	94 545
Lainalaatikot	39 000
Palautuslavat	222 000
Pahvikaulukset	11 865
Pitkät huonekalulavat	13 000

on edelleen laskenut. Vuonna 1997 osuus oli 11,4 prosenttia, vuonna 2000 enää 10,3 prosenttia.

Ruokakeskossa uudelleen käytävien pakkausten määrä kasvoi edelleen Transbox-muovilaatikoita luukuunnottamatta. Rautakeskossa ja Maatalous- ja konekeskossa (vuoden 2000 tilastot Rauta-maatalousryhmästä) määrät pienivät kauttaaltaan hieman. Käyttötavararyhmästä (nykyinen Keswell Oy) vastaavia tietoja ei ole aikaisemmin ollut käytettävissä. Tilastoista näkyy, että vaihtolavaa käytetään niin rauta-maatalouskaupassa kuin käyttötavarakaupassa suhteellisesti enemmän kuin päivittäistavara-kaupassa.

Yhteistyö tavarantoimittajien kanssa

Kaupalla on välillinen vastuu myytäväksi hankittujen tuotteiden vaikutuksista ympäristöön. Vaikutuksia tarkastellaan tuotteiden koko elinkaaren ajalta. Tavarantoimittajien toimintaa ympäristövaikutusten vähentämiseksi arvioidaan esimerkiksi toimittaja-auditointeja tehtäessä.

Tuotteiden vaikutuksia tulisi arvioida niiden koko elinkaaren ajalta. Tehtävä on vaikea, koska läheskään kaikessa tuotannossa ei vielä pystytä käyttämään elinkaarianalyysijä. Kesko on tehnyt omalta osaltaan työtä niiden yleistymiseksi sekä kahdensivälisessä yhteistyössä tavarantoimittajien kanssa että kansallisessa ja kansainvälisessä järjestötoiminnassa. Uusin yhteistyöprojekti tällä alueella on ns. "Factor X - ekotehokkaasti markkinoille" -pilottihanke. Sen tarkoituksena on löytää ratkaisuja, joiden avulla tuotteita voidaan tuottaa pienimmällä mahdollisella luonnonvarojen kulutuksella. Ruokakesko osallistuu hankkeeseen Pirkka-sarjaan kuuluvalla tuotteella. Hankkeen taustavoimina ovat Euroopan Sosiaalirahasto ja useat tutkimuslaitokset. Suomessa

hankkeen toteutuksesta vastaavat Teknillisen korkeakoulun koulutuskeskus Dipoli, Suomen Luonnonsuojeluliitto ja Suomen Ympäristökeskus. Tuloksia esitellään Ekotehokkuus-messuilla keväällä 2002.

Luomutuotteiden ja ympäristömerkittyjen tuotteiden hyväksi tehty pitkäjänteinen työ on tuottanut hyviä tuloksia. Luomutuotteiden myynti on kasvanut K-kaupoissa merkittävästi nopeammin kuin myynti keskimäärin, eikä tarjonta ole kaikissa tuoteryhmissä riittävää. Ruokakesko on pystynyt vakiinnuttamaan luomutuotteittensa tarjontaa täydentämällä kotimaista valikoimaa tuontituotteilla. Ympärivuotisessa tarjonnassa on nyt esimerkiksi 45 hedelmä- ja vihannes-tuotenumikettä.

K-kauppojen panostus luomutuotteisiin näkyi mm. Finfood Luomun järjestämässä "Vuoden Luomukauppa 2000" -kilpailussa. Loppukilpailuun päässeistä 20 kaupasta 15 oli K-kauppoja, ja voitto tuli sekä pienten että keskikokoisten kauppojen sarjoissa.

Myös Keskon rakennuttamisessa tehdään pitkäjänteistä työtä rakennusten elinkaaren aikaisen ekotehokkuuden parantamiseksi (katso "Ekotehokasta rakentamista, sivu 24).

Lisää K-Ympäristökauppoja

Keskon, K-kauppiasliiton ja Suomen Luonnonsuojeluliiton kehittämä toimintamalli - "K-Ympäristökauppadiplomi" - auttaa K-kauppoja vähentämään oman toimintansa ympäristökuormitusta ja opastamaan asiakkaita ympäristömyötäisempään kuluttamiseen. Toimintamallin vaatimukset - noin 160 tarkastuskohtaa - päivitetään kerran vuodessa. Diplomin on myöntänyt K-kauppiasliitto kaupan tarkastaneen ulkopuolisen katsastajan suosituksesta. Katsastus uusitaan joka toinen vuosi. Mallin kehitys- ja hallinnointivastuu siirtyi vuoden 2001 alussa K-kauppiasliitolta Keskon ketjuyksiköille.

K-Ympäristökauppadiplomeja on myönnetty päivittäistavara-kaupoille vuodesta 1998 lähtien ja rauta-kaupoille vuodesta 2000 lähtien. Vuonna 1998 diplomien saaneet kaupat katsastettiin sääntöjen mukaan uudelleen vuonna 2000 uudistettujen vaatimusten pohjalta. Kaikki läpäisivät uusintakatsastuksen. Vuoden 2001 keväällä K-Ympäristökauppoja oli yhteensä 191, joista 175 oli päivittäistavara- ja 16 rautakauppoja. Kaikki Citymarketit ja puolet supermarketista ovat saaneet ympäristökauppa-

K-YMPÄRISTÖDIPLOMIKAUPAT

Ketju	Myöntämisvuosi				v. 2001 kevällä yhteensä
	1998/2000*)	1999	2000	2001	
Citymarket	3	30	5	3	41
K-supermarket	7	28	13	1	49
K-market	8	19	16	3	46
K-lähikauppa	7	16	6	-	29
K-extra	2	5	-	-	7
Rimi	-	1	-	-	1
Anttila**)	-	1	1	-	2
K-rauta	-	-	3	8	11
Rautia	-	-	-	5	5
Kaikki yhteensä	27	100	44	20	191

*) Vuonna 1998 diplomien saaneet kaupat on tarkistettu uudelleen vuonna 2000

**) Anttila-tavaratalossa toimiva K-päivittäistavara-kauppa

diplomin. K-Ympäristökauppojen täydellinen luettelo on julkaistu Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi).

Asiakkaitten mielipiteitä K-kauppojen ympäristöteoista on tutkittu mm. Infratest Burgen "Tiedostava kuluttaja" -tutkimuksessa vuoden 2000 lopulla. Tutkimuksen mukaan ympäristömagoltaan maan parhaina päivittäistavarakauppoina pidetään kaupaketteja Citymarketteja ja kaupparyhmiä K-kauppoja.

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä

Kesko piti vuoden aikana tiiviisti yhteyttä ympäristötoimintojensa sidosryhmiin. Viranomaisyhteyksiä Suomessa ja Euroopan unionissa hoidettiin Kaupan Keskusliiton ympäristövaliokunnan kautta. Tavarantoimittajien kanssa tehtiin kehitystyötä erityisesti luomutuotteiden hyväksi, ja Keskon edustaja kuului Kaupan keskusliiton ja Teollisuuden ja Työnantajain keskusliiton ympäristöyhteistyöryhmään. Suomen Luonnonsuojeluliitossa oltiin edelleen kannattajajäsenenä. Vuoden 2000 tammikuussa solmittiin yhteistyösopimus, jossa Kesko sitoutui rahoittamaan Luonnonsuojeluliiton ns. perhekasvatusohjelmaa. Ympäristöasiat olivat esillä ketjujen mainonnassa, ja etenkin K-Ympäristökaupoissa oli runsaasti ympäristöaiheisia tapahtumia ja neuvonta-aineistoa. Myös sijoittajille esiteltiin Keskon ympäristötekoja.

Marraskuussa Kesko jakoi yhteensä 100 000 markan arvoiset ympäristöpalkinnot tunnustuksena kestävä kulutuksen hyväksi tehdystä työstä. Tällä kertaa tunnustusta saivat erityisesti nuorison ympäristökasvatuksessa ansioituneet henkilöt ja yhteisöt:

- Helena Juutilainen Lahdesta (Luomu-Lahti-tapahtuman kehittäjä, ympäristöaktivisti urheilun seura ja järjestötoiminnassa)
- Etelä-Pohjanmaan 4H-piiri (maata-

lousmuovien kierrätys)

- Suomen Ympäristökasvatuksen Seura Helsingistä (peruskoulujen kansainvälinen ympäristökasvatusohjelma)
- lehtori Pirkkomaija Heikkilä Seinäjoen Ammattioppilaitoksesta (ympäristöjärjestelmän laatiminen oppilaitokselle ja sen oppien soveltaminen suurkeittiöalan opetukseen).

Pidä Lappi siistinä ry. myönsi keväällä 2000 Keskolle Vuoden ympäristöteko -palkinnon tunnustuksena Lapissa tehdystä ympäristötyöstä. Tampereen Nuorkauppakamarin vuoden ympäristönsuojelupalkinto myönnettiin marraskuussa 2000 Lielahden Citymarketille tunnustukseksi ekologisen rakentamisen, energiansäästön, henkilökunnan ympäristökoulutuksen ja kierrätyksen hyväksi tehdystä työstä.

Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet

Ympäristöriskejä käsitellään Keskon turvallisuussuunnitelmassa. Kaupan alan yritykselle suurin riski on tulipalo, jonka varalta henkilöstö on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Konsernissa käytössä olevat ympäristöjohtamisjärjestelmät sisältävät ISO 14001 -standardin mukaisen valmiuden ympäristöriskien hallintaan.

Konsernissa ei vuoden 2000 aikana tapahtunut ympäristövahinkoja tai onnettomuuksia.

Sosiaaliset tulokset

Sosiaaliset tulokset koostuvat toisaalta Keskon panostuksesta omaan henkilökuntaansa, toisaalta Keskon vaikuttamisesta hankintaketjuna palveluksessa olevien työoloihin ja -ehtoihin. Oman henkilökunnan koostumuksesta ja mielipiteistä on käytettävissä runsaasti tietoa, ja GRI-malli on antanut ajatuksia myös uusien tilastojen keräämiseen ja analysoimiseen. Hankintaketjusta tietojen keruu on käynnissä ja keskittyy toistaiseksi kehitysmaiden tavarantoimittajiin. Kesko on Pohjoismaissa edelläkävijä sosiaalisen standardin käytössä hankintaketjun valvonnassa. Tällä rintamalla eteneminen on hidasta. Tulokset riippuvat ratkaisevasti siitä, miten suurimpien maiden merkittävimmät kaupan yritykset kytkevät ostoihinsa sosiaalisia vaatimuksia ja miten niiden toteutumista valvotaan käytännössä.

Johtamisen laatu

Keskossa seurataan henkilökunnan tyytyväisyyttä vuosittain marraskuussa tehtävällä tyytyväisyystutkimuksella, jossa arvioidaan omaa työtä, esimiestyötä, oman yksikön toimintaa ja koko Keskon toimintaa. Viimevuotinen tutkimus oli nykymuodossaan kuudes, ja vastausprosentti oli 64. Tyytyväisyys omaan työhön, esimiestoimintaan ja yksikön toimintaan oli parantunut – arviot olivat nyt korkeammat kuin koskaan aikaisemmin. Tyytyväisyys Keskon toi-

HENKILÖSTÖN TYÖTYTYVÄISYYS (ASTEIKKO 1 - 5)

	1996	1997	1998	1999	2000
Oma työ	3,70	3,70	3,68	3,66	3,71
Esimiestoiminta	3,42	3,65	3,64	3,67	3,74
Yksikön toiminta	3,41	3,54	3,52	3,49	3,63
Keskon toiminta	3,84	3,82	3,81	3,61	3,61

mintaan kokonaisuutena säilyi ennallaan. Kokonaisuuden lisäksi kehittämiskohteita nähtiin mm. esimiestoiminnassa. Työtyytyväisyystutkimuksen tulokset vaikuttavat esimiesasemassa olevien palkkiopalkkaan.

K-ryhmän arvotutkimus, joka ensimmäisen kerran toteutettiin vuonna 1996, uusittiin vuonna 2000. Tutkimuksessa oli kolme kohderyhmää: Keskon ja sen tytäryhtiöiden henkilökunta, K-kauppiat ja K-kauppojen henkilökunta. Tutkimuksen tuloksia käytetään hyväksi johtamista ja K-ryhmän sisäistä yhteistyötä kehitettäessä. Keskolaisten vastausprosentti oli nyt 46, kun se vuonna 1996 oli 42. Tutkimus osoitti, että K-ryhmän perusarvot ovat vakaita ja hitaasti muuttuvia. Ihmisen arvostus ja vastuullisuus koe-

taan Keskona ja sen tytäryhtiöissä tärkeimmiksi arvoiksi ja niiden merkitys on entisestään kasvanut. Vastuullisuus on vastanneiden mielestä toteutunut Keskona parhaiten kaikista arvoista. Ihmisen arvostuksen osalta ero merkityksen ja koetun toteutumisen välillä sen sijaan on kasvanut edellisestä tutkimuksesta. Tutkimustuloksia ja niiden vaatimia toimenpiteitä on käsitelty johdon vuosivaltuutuksissa.

Johtamisen laatu on esillä myös vuosittaisessa asiakastytyväisyystutkimuksessa, joka tehtiin syksyllä nyky muodossaan kuudennen kerran. Sen avulla selvitetään sekä K-kauppiaitten mielipiteitä Keskon palveluista että henkilöstön näkemyksiä konsernin yksiköiden välisten sisäisten asiakas-

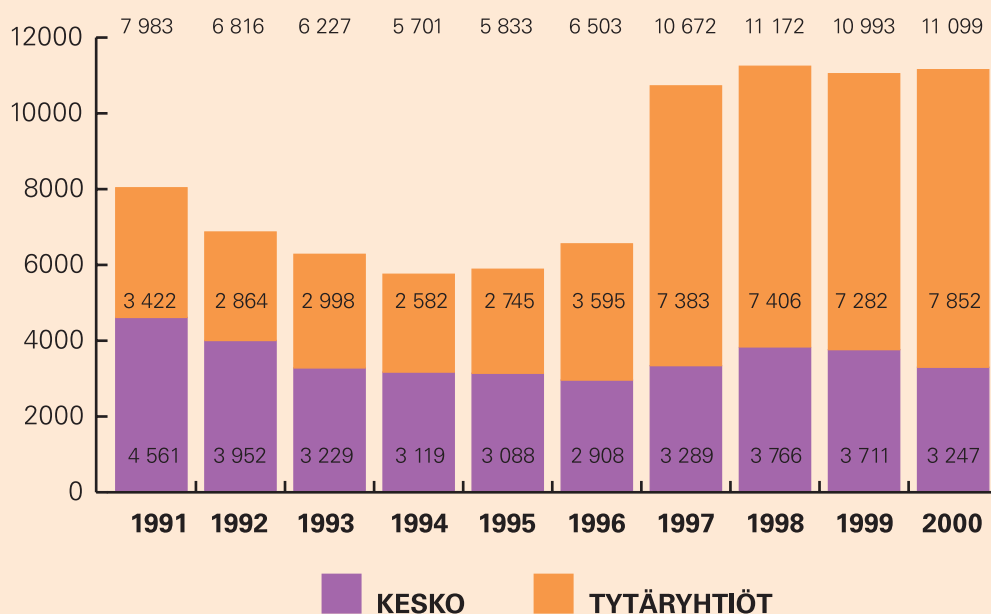
suhteiden laadusta. Konsernin kaikissa yksiköissä tehdään lisäksi ryhmittäin vuosittain Suomen laatupalkintokriteeristön mukainen itsearviointi, johon on neljänä viime vuonna liitetty sisäinen laatupalkintokilpailu. Kilpailu kannustaa henkilöstöä toiminnan jatkuvaan parantamiseen, osaamisen kehittämiseen ja huippusuorituksiin.

Henkilöstön osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen on lisännyt avoimuutta ja sitoutumista.

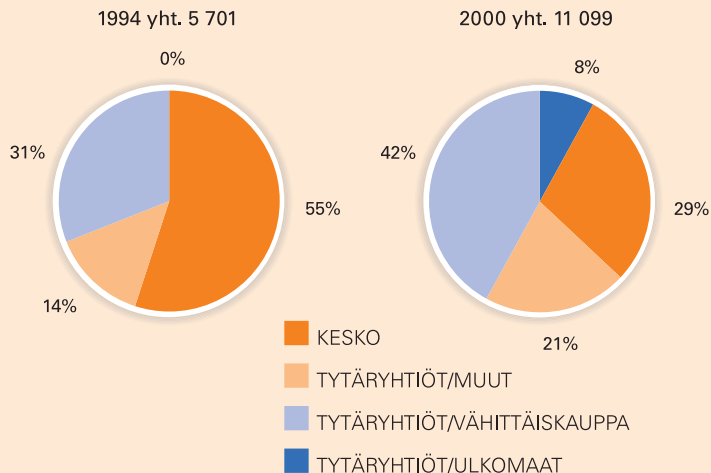
Tilastoja työntekijöistä

Kesko-konsernin henkilöstörakenne on perusteellisesti muuttunut vuodesta 1994 alkaen. Työpaikkojen määrä on lähes kaksinkertaistunut. Emoyhtiön osuus työntekijöistä on laskenut 55 prosentista 29 prosenttiin, vähittäiskauppaa harjoittavien tytäryhtiöiden osuus on noussut 31 prosentista 42 prosenttiin ja muiden tytäryhtiöiden 14 prosentista 21 prosenttiin. Kun vuonna 1994 konsernilla oli vain muutama työntekijä ulko-

KESKO-KONSERNIN HENKILÖKUNTA KESKIMÄÄRIN

KESKO-KONSERNIN HENKILÖSTÖRAKENTEEN MUUTOS

mailla, osuus on nyt kahdeksan prosenttia. Vuonna 2001 rakenne muuttuu edelleen merkittävästi, kun tulosryhmät yhdistetään Keskon 100-prosenttisesti omistamiksi tytäryhtiöiksi.

Kesko-konsernissa työskenteli vuoden 2000 lopussa 13 361 henkeä. Keskimäärin työntekijöitä oli vuoden aikana 11 099 (laskentatavasta katso sivu 18). Konsernin palvelukseen tuli määräaikaiset, osa-aikaiset ja kesätyöntekijät mukaanlukien 4 100 uutta työntekijää, joista vähittäiskaupan tehtäviin vajaa 3 200. Kesätyöntekijöistä ei kaikissa yksiköissä ole tarkkaa tilastoa, kokonaismääräksi arvioidaan 600. Vastaavasti konsernista lähti kesätyöntekijöiden lisäksi noin 3 000 henkeä, joista vähittäiskaupasta runsaat 2 400. Kesko-konsernin sisäisillä työmarkkinoilla uusiin tehtäviin vaihtoi noin 500 henkilöä. Eläkkeelle siirtyi noin 100 henkilöä.

Rekrytoitujen ja poistuneiden työntekijöiden tilastointi ei ole nykyisellään riittävän tarkkaa. Tavoitteena on tarkentaa tietojen keruuta vuoden 2001 aikana niin, että mm. työsuhteiden kestoajkojen ja henkilökunnan vaihtuvuuden tarkka analysointi olisi mahdollista. Nyt käytävissä olevista tilastoista voidaan päätellä, että erityisesti konsernin vähittäiskauppatoinnot – Citymarket,

Anttila, Carrols – tarjoavat vakituisen työpaikkojen lisäksi runsaasti määräaikaisia ja osa-aikaisia työtilaisuuksia, joille on jatkuvasti huomattavaa kysyntää.

Tammikuussa 2001 konsernin työntekijöiden keski-ikä oli 35,9 vuotta. Vähittäiskauppa harjoittavissa tytäryhtiöissä keski-ikä oli 33,9 vuotta – noin 30 prosenttia työntekijöistä oli alle 25-vuotiaita – muissa tytäryhtiöissä 38,3 vuotta ja emoyhtiössä 38,7 vuotta.

Kesko tunnetaan paremmin yrityksenä kuin työnantajana. Keskon kiinnostavuutta työpaikkana tutkitaan mm. korkeakouluopiskelijoiden piirissä tehtävän Universum-tutkimuksen avulla. Keskon kiinnostavuus on noussut kauppatieteitä opiskelevien keskuudessa sijalta 27 sijalle 15.

Tärkein syy parannukseen on ollut Keskon Internet-sivuilla oleva yritysesittely, jossa kerrotaan Keskosta työnantajana sekä julkaistaan konsernissa kulloinkin avoinna olevat tehtävät haettaviksi. Myös muita sähköisiä rekrytointikanavia käytetään aktiivisesti perinteisen lehti-ilmoittelun ohella.

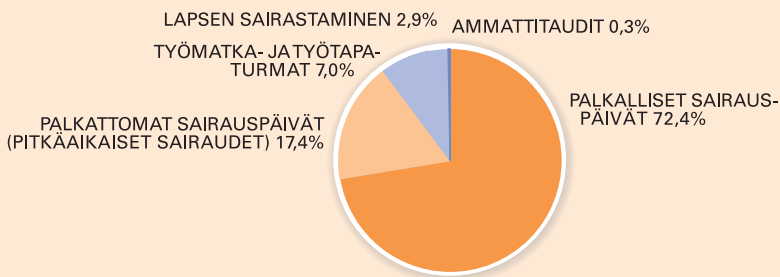
GRI-raporttikaavan mukaista ”retention rate” -lukua eli tietoa siitä, mikä on Keskossa työssään viihtyvien suhde niihin, jotka haluavat lähteä pois Keskon palveluksesta, ei ole käytävissä, koska poislähtöjen syitä ei ole tutkittu ja luokiteltu. GRI-malli antaa aiheen harkita tällaisia selvityksiä tulevaisuudessa.

Terveys ja turvallisuus

Sairauspoissaolojen tilastoinnin piirissä oli 4 881 henkilöä. Tiedot puuttuvat vähittäiskauppa harjoittavista tytäryhtiöistä sekä Kaukomarkkinat Oy:stä. Vuonna 2000 poissaolopäiviä kertyi 37 482 eli 7,7 päivää henkeä kohti. Poissaolopäivien jakautuminen palkallisiin ja palkattomiin sairaspäiviin, tapaturmiin, sairaan lapsen hoitoon ja ammattitauteihin selviää oheisesta kuviosta.

Keskon oman työterveyshuoltoyksikön piirissä on 6 200 Kesko-konserniin työsuhteessa olevaa henkilöä. Vähittäiskaupassa työskentelevien työterveyshuolto hankitaan pääosin

SAIRAUSSPOISSAOLOT

TILASTOINNIN PIIRISSÄ 4 881 HENKILÖÄ, JOILLA YHTEENSÄ 37 482 SAIRAUSSPÄIVÄÄ

Keskon ulkopuolelta. Keskon työterveyshuolto keskittyy työyhteisölliseen hyvinvointiin ja työkykyä ylläpitävään toimintaan, jonka osuus työterveyshuollon koko volyymista on ollut viime vuosina yli 40 prosenttia. Vuonna 2000 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaanhoitoon 323 euroa (1 920 markkaa) henkilöä kohti.

Työsuojelutoimikunnat, työterveyshuolto ja tapaturmavakuutusyhtiö tekevät merkittävää ennaltaehkäisevää työtä, mikä näkyy käytännössä tapaturmien määrän vähenemisessä. Vuonna 2000 tapaturmista aiheutuneita sairauspäiviä oli 0,5 päivää tilastoinnin piiriin kuulunutta henkilöä kohti. Keskossa tapaturmille alttiimpia työtehtäviä ovat varasto- ja kuljetustehtävät.

Palkat ja muut edut

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka vuonna 2000 oli 24 109 euroa (143 436 markkaa). Keskiarvoa laskettaessa henkilömääränä on käytetty keskimääräistä henkilökuntaa (katso laskentatapa sivulla 18). Keskimääräinen palkka ei ole Keskon tapaisessa, rakenteeltaan monimuotoisessa konsernissa kovin hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa ja rakennetta. Palkkiopalkkojen osuus koko palkkasummasta oli kaksi prosenttia.

Luontaiseduista työsuhdeauto oli 364 henkilöllä, työsuhdeasunto 650 henkilöllä ja työsuhdepuhelin 1 698 henkilöllä. Henkilökunnan lomaviettoon on tarjolla edullisia lomamökkejä, joiden käyttöaste on lähes 100 prosenttia. Keskon vähittäiskauppa harjoittavat tytäryhtiöt tarjoavat konsernin henkilökunnalle ostoetuja.

Työyhteisöllistä hyvinvointia edistetään muun muassa henkilökunnan oma-aloitteista virkistystoimintaa järjestävän Keskon kerhon avulla. Se toimii monipuolisesti urheilun, kulttuurin ja muiden harrastusten parissa.

Keskon kerhon vuosibudjetti on viimeisten kolmen vuoden ajan ollut runsaat 500 000 euroa (noin 3 mmk).

Eläkkeet

Keskon Eläkekassasta siirtyy eläkkeelle noin 100 henkilöä vuosittain. Vuonna 2000 maksettujen eläkkeiden keskiarvo oli 12 747 euroa (75 800 mk) vuodessa. Ennen vanhuuseläkeikää myönnettävien eläkkeiden määrä on pitkällä aikavälillä ollut laskeva. Vuonna 2000 keskimääräinen eläkellesiirtymisikä oli 57 vuotta, kun se vuonna 1996 oli 54,7 vuotta. Erityisesti täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä on selvässä laskussa. Vielä 1990-luvun alkuvuosina työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuosittain noin 50 henkilöä, mutta vuonna 1999 enää 22 ja vuonna 2000 vain 14.

Työterveyshuollon panostuksella työkykyä ylläpitävään toimintaan on selvä yhteys työkyvyttömyyseläkkeiden määrän kehitykseen.

Tasa-arvopolitiikka

Kesko Oy:ssä ja sen kaikissa yli 30 hengen tytäryhtiöissä on voimassa tasa-arvosuunnitelma, joka on laadittu vuoden 1996 alussa ja jonka toteutuksesta arvioidaan vuosittain. Suunnitelman tavoitteet on määritelty seuraavasti:

1. Edistää yhtä lailla naisten ja miesten hakeutumista avoimna oleviin tehtäviin.
2. Edistää tasapuolisesti naisten ja miesten mahdollisuuksia kehittämiseen, koulutukseen ja uralla etenemiseen.
3. Edistää naisten ja miesten tasa-arvoista sijoittumista organisaation eri tasoille.
4. Edistää naisten ja miesten tasa-arvoisuutta palkkauksessa ja muissa työsuhteen ehtoissa.
5. Lisätä tiedottamista miesten mahdollisuuksista käyttää perhepoliittisia oikeuksia.
6. Poistaa tasa-arvon toteutumista vaikeuttavia asenteita.

Suunnitelmaan voi kokonaisuudessaan tutustua tämän raportin Internet-versiossa (www.kesko.fi).

Helmikuun 2001 tilastojen mukaan Kesko-konsernin työntekijöistä on naisia 60,5 prosenttia ja miehiä 39,5 prosenttia. Ylimmässä johdossa naisten osuus on 8,3 prosenttia, johdossa 9,4 prosenttia ja päällikkötasolla 20,7 prosenttia. Hallituksen kahdeksasta jäsenestä yksi on nainen, samoin kuin yksi konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä.

Laadittaessa tasa-arvosuunnitelmaa vuonna 1996 henkilöstöstä tehtiin sukupuolen mukaan jaoteltu tilasto. Tuolloin naisten osuus ylimmästä johdosta oli 5,3 prosenttia, ei-

NAISTEN JA MIESTEN OSUUS HENKILÖRYHMITTÄIN (HELMIKUU 2001)

	Naiset		Miehet		Yhteensä	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ylin johto	4	8,3	44	91,7	48	0,4
Johto	11	9,4	106	90,6	117	1,0
Päälliköt	82	20,7	314	79,3	396	3,3
Muut	7 143	62,5	4 272	37,5	11 420	95,3
Yhteensä	7 245	60,5	4 736	39,5	11 981	100,0

kä hallituksessa ollut yhtään naista. Silloinen luokittelu johtoon ja päälliköihin on myöhemmin perusteellisesti muuttunut, eikä vuotta 1996 voi niiltä osin verrata tähänhetkiseen tilanteeseen.

Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä naisten osuus esimiestehävissä on merkittävä. Konsernitason tilastojen ryhmään ”muut”, johon pääosa henkilöstöstä on luokiteltu, sisältyy vähittäiskaupoista sekä osastopäällikkö- että osastonhoitajatehtävät. Tilastojen mukaan Citymarketin 186 osastopäälliköstä naisia on 87,6 prosenttia, Anttilan 209 osastopäälliköstä 81,8 prosenttia ja Keskon hoidossa olevien Carrolsin 19 päälliköstä 42 prosenttia.

Konsernin työntekijöiden keskimääräinen palkka vuonna 2000 oli 24 109 euroa. Miesten ja naisten välistä palkkavertailua ei pystytä tässä raportissa esittämään, koska käytössä olevista palkkajärjestelmistä vain osa tilastoi palkansaajia sukupuolen mukaan. Jatkossa tähän tilastointiin on luvassa tarkennusta.

Koulutus

Keskolla on vuodesta 1975 alkaen ollut oma koulutuskeskus K-instituutti Espoon Siikajärvellä. Tässä K-kauppiasliiton jo vuonna 1951 perustamassa oppilaitoksessa opiskeli vuonna 2000 noin 7 000 Keskon ja K-kauppojen ammattilaista. Tarjolla oli yhteensä runsaat 40 koulutusohjelmaa myyjille, vähittäiskaupan ja Keskon esimiehille ja yrittäjille. Opiskelijatyöpäivien määrä oli 22 652.

Keskon oman koulutustilastoinnin mukaan koulutukseen käytettiin 20 763 työpäivää eli keskimäärin noin kaksi päivää työntekijää kohti. Tilastoista puuttuu kahden yksikön tiedot, joten todellinen luku on hieman suurempi. Noin 20 prosenttia koulutuksesta oli ulkoista ja 80 prosenttia sisäistä, johon luetaan koulu-

tus K-instituutissa. Vähittäiskaupassa työskentelevien koulutuspäivät olivat kokonaisluvusta noin puolet.

Koulutukseen sijoitettiin 6,3 miljoonaa euroa (37,6 mmk) eli henkeä kohti 570 euroa (3 388 mk). Summa on kasvanut kahdessa vuodessa 30 prosenttia.

Yli tuhat keskolaista osallistui K-kauppiasliiton järjestämään Mestari-myyjä-koulutukseen, joka toteutetaan etäopetuksena. Tätä osallistumista ei ole sisällytetty Keskon koulutustilastoihin. Mestari-myyjäkoulutukseen, jota on järjestetty jo 40 vuotta, osallistui viime vuonna kaikkiaan 14 000 K-ryhmäläistä.

Järjestäytyminen

Kesko-konsernin työntekijöistä 4 940 kuuluu ammattijärjestöön, pääasiassa Palvelualojen Ammattiliittoon. Luvussa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidätetään palkasta. Järjestäytymisaste on korkein vä-

hittäiskaupassa (Anttila 51,7 prosenttia ja Citymarket 50 prosenttia). Emoyhtiössä ja VV-Auto Oy:ssä järjestäytyneitä on 36,9 prosenttia.

Keskon luottamusmiesjärjestelmä on aikaisemmin pohjautunut toimipaikkakohtaiseen jakoon. Keväällä 2001 emoyhtiön luottamusmiessopimus on päivitetty vastaamaan uusien toimialayhtiöiden tarpeita. Myös kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä on luottamusmiesjärjestelmä. Työsuojeluorganisaatioissa työntekijät ovat valinneet työsuojeluvaltuutettuja kiinteistöittäin - joissakin kiinteistöissä toimii myös työsuojelutoimikuntia.

Työsuhderiidoista ei ole koko konsernin kattavaa tilastoa. Vuonna 2000 alioikeuksissa on ollut käsittelyssä kolme Kesko-konsernia koskevaa työsuhderiitaa.

Tavarantoimittajien eettinen laadunvalvonta

Kaupalla on välillinen vastuu myytäväksi hankittujen tuotteiden tuotantovastavasta. Asiakkaat ovat entistä kiinnostuneempia siitä, millaisissa olosuhteissa ja millaisilla ehdoilla tavaraa tuotetaan erityisesti kehitysmaissa. Kesko on halunnut tarjota tuotteiden eettisestä laadusta mahdollisimman julkista tietoa ja on kehittänyt omaan ostotoimintaansa menettelytavat, joilla tuotanto-oloista saadaan täsmällisempi kuva. Tavoitteena on kehittää olosuhteita pitkällä tähtäimellä yhteistyössä tuotteiden valmistajien kanssa.

Kansainväliset sopimukset perustana

Kesko julkisti huhtikuussa 2000 ostotoimintansa eettiset periaatteet (katso www.kesko.fi, "Kesko lyhyesti" -osio), joiden käytännön toimivuutta oli sitä ennen testattu kyselylomakkeiden ja koeauditointien avulla. Periaatteet pohjautuvat Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien sopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämänsäätelyihin yleissopimuksiin. Monet suuret eurooppalaiset ja amerikkalaiset kauppa- ja teollisuusyritykset soveltavat omassa toiminnassaan samansisältöisiä periaatteita. Tavoitteena on edistää näiden kansainvälisillä foorumeilla sovittujen vähimmäisnormien noudattamista työpaikoilla silloin, kun kansallinen lainsäädäntö tai sen valvonta on puutteellista.

Keskon periaatteet ovat sisällöltään yhdenmukaiset kansainvälisen Social Accountability SA 8000 -standardin kanssa (www.sa-intl.org). Kesko edistää SA 8000 -standardin käyttöä tavarantoimittajiensa piirissä niin, että näistä mahdollisimman moni osoittaisi SA 8000 -sertifiointin avulla täyttävänsä Keskon eettiset vaatimukset. Puolueettoman, standardin sisältöön perusteellisesti koulutetun, paikallista lainsäädäntöä tuntevan ja paikallista kieltä puhuvan auditoijan käyttö on välttämätöntä, koska SA 8000 -auditointityöstä merkittävä osa on henkilökunnan haastattelemista ja kirjallisiin dokumentteihin tutustumista. Valvonnan on oltava myös säännöllistä. Sertifiointi sisältää kontrollitarkastuksia puolen vuoden välein sekä sertifikaatin uusimisveloitteen kolmen vuoden kuluttua.

Yhteistyösopimus BVQI:n kanssa

Tavarantoimittajat päättävät itse standardin noudattamisesta ja sertifioin-

tiin hakeutumisesta. Uusia tavarantoimittajia valitessaan Kesko voi tilata sertifiointilaitoksen tekemään ehdokkaista SA 8000 -peruskartoituksen, jonka avulla voidaan välttää ottamasta eettisiä riskejä. Kesko teki maaliskuussa 2000 maailmanlaajuisen yhteistyösopimuksen SA 8000 -sertifiointin edistämiseksi Bureau Veritas Quality Internationalin kanssa.

Vaikka Keskon ostajat ja muut laadunvalvontatyötä tekevät ammattilaiset eivät itse tarkasta tavarantoimittajiensa toiminnan standardinmukaisuutta, ostajien merkitys standardin käytön edistäjänä on ratkaiseva. Yrityskulttuuria ja työoloja ei voida muuttaa ja kehittää kirjeenvaihdolla ja painotuotteita lähettämällä, vaan ostajien on esiteltävä periaatteet tavarantoimittajilleen paikan päällä henkilökohtaisesti. Bureau Veritas -ryhmän koulutusyksikkö on tätä tarkoitusta varten suunnitellut ja toteuttanut Keskon ostajille SA 8000 -peruskoulutuksen, johon oli vuoden loppuun mennessä osallistunut 92 henkeä. Ostajat saivat lisäksi keväällä

käyttöön ”Eettisen laadunvalvonnan käsikirjan”, joka sisältää yksityiskohtaiset ohjeet Keskon periaatteiden ja SA 8000 -standardin käytön edistämiseksi tavarantoimittajasuh-teissa.

Tavarantoimittajien kartoitus käynnissä

Tavarantoimittajien peruskartoitus Keskon eettisten vaatimusten täyttymisestä käynnistettiin asteittain syksyllä 2000 sitä mukaa kun ostajat olivat läpikäyneet SA 8000 -koulutuksen. Ensi vaiheessa valvonta kohdistuu 34:een sellaiseen maahan, joissa on kansainvälisten tutkimusten mukaan havaittu lapsityövoimaa ja muita sosiaalisia ongelmia Keskon maahan-tuomia tavararajhyymiä valmistavassa vientiteollisuudessa.

Kartoituksen ensimmäinen vaihe, kirjallinen kysely, jolla selvitetään mm. yrityksen liikevaihto, henkilökunnan ja alihankkijoiden määrä, työ- ja loma-ajat ja palkkataso, lähetettiin 214 tavarantoimittajalle, joista vuoden loppuun mennessä oli vastannut 135. Vastanneilla yrityksillä oli palveluksessaan yhteensä noin 120 000 työntekijää. Keskon ostot näiltä yrityksiltä olivat yhteensä noin 50 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, mikä oli noin kaksi prosenttia niiden yhteenlasketusta liikevaihdosta (vaihteluväli 0,2–9,0 prosenttia). Periaatteet oli henkilökohtaisesti käyty läpi 104 yrityksen kanssa, ja standardin esiauditointivaiheeseen oli edennyt kymmenen yritystä. Ensimmäisenä Keskon tavarantoimittajista SA 8000 -sertifikaatin sai espanjalainen hedelmiä ja vihanneksia toimittava Dole Pascual.

Noin 600 yritystä kattavan peruskartoituksen arvioidaan kestävän vielä vuoden 2001, jonka jälkeen vuodelle 2002 on mahdollista asettaa tarkemmat tavoitteet sertifioinnin etenemiselle. Etenemistahti riippuu rat-

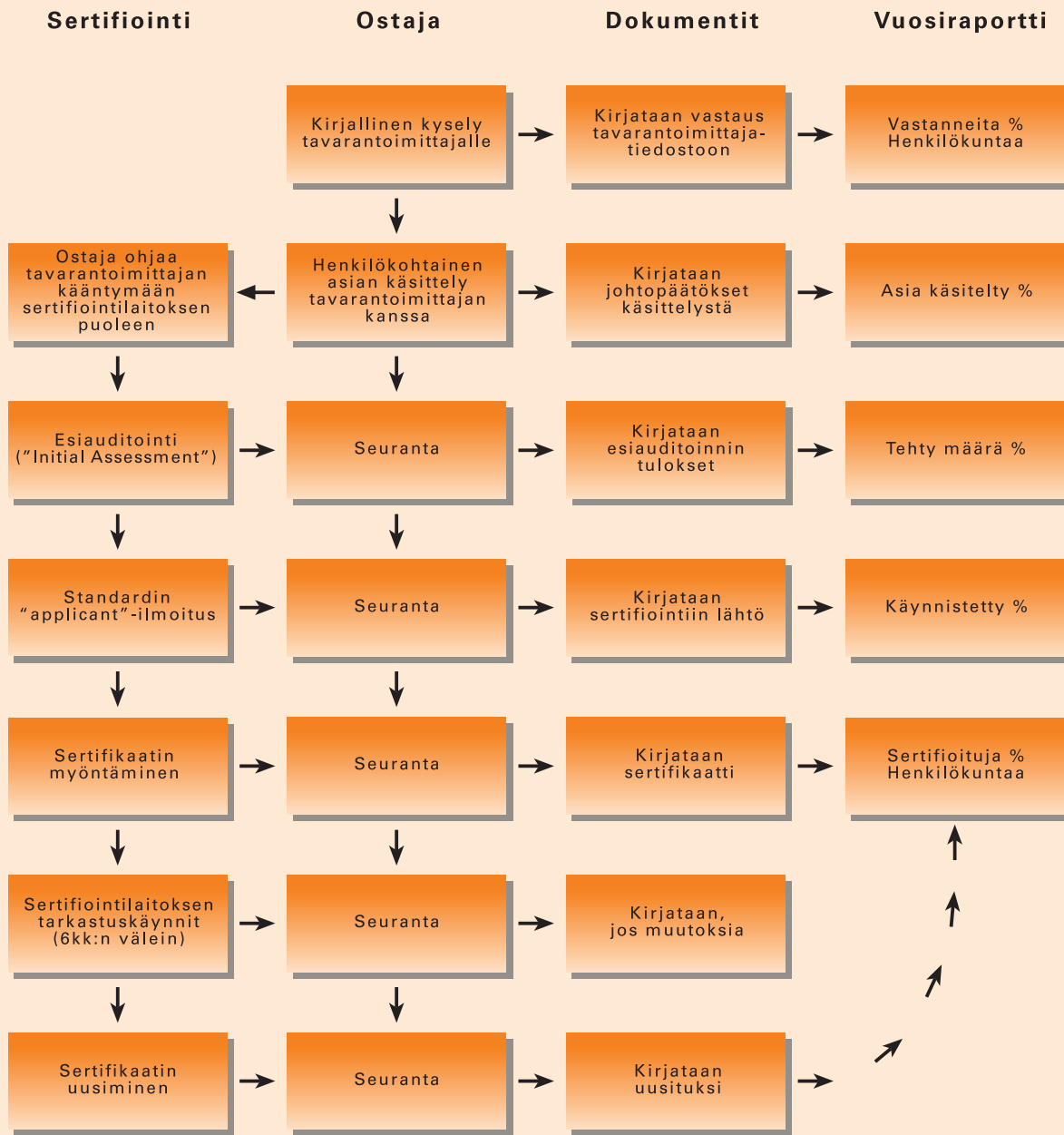
KESKON OMA SUORA TUONTI EU:N ULKO-PUOLELTA V. 2000 (TÄRKEIMMÄT MAAT) *)

Maa	Tuonti (milj. €)
Kiina	34
Japani	14
Yhdysvallat	11
Brasilia	11
Intia	9
Taiwan	7
Thaimaa	6
Vietnam	6
Turkki	4
Hongkong**)	3
Pakistan	3
Kolumbia	3
Guatemala	3
Filippiinit	3
Honduras	2
Indonesia	2

*) ei sisällä sellaista tuontia, jolla on Suomessa muu maahantuojia kuin Kesko.

***) osa Kiinaa, mutta näkyy tuontitilastoissa erikseen

Eettisten periaatteiden käyttö ostotoiminnoissa

kaisevasti sekä standardin tunnettuuden lisääntymisestä että tavarantoimittajien muiden, yleensä Keskoa suurempien asiakkaiden vaatimuksista. Monet näistä yrityksistä ovat julkaisseet samansisältöisiä periaatteita kuin Kesko, mutta eivät ole vaatineet tavarantoimittajilta puolueettomaan tarkastukseen perustuvaa todistusta,

vaan tukeutuvat valvonnassaan omaan henkilökuntaansa. Niin kauan kuin pääasiakkaat eivät vaadi puolueetonta sertifiointia, tavarantoimittajan motivaatio sen hankkimiseen yksittäisen pienasiakkaan kyselyn pohjalta on vähäinen, vaikka toiminta täyttäisi standardin vaatimukset.

Yhteistyöaloite suomalaisille maahantuojille

Kesko pyrkii edistämään standardin tunnettuutta ja käyttöä myös kansainvälisten ostoryhmittymien ja järjestöjen kautta. Esimerkiksi ostoyhteistyössä ruotsalaisen ICA:n kanssa on sovittu käytettävän SA 8000 -standar-

dia. Ostoryhmittymissä asia otetaan esille vuoden 2001 kuluessa.

Suomessa Kesko teki keväällä 2000 muille maahantuojille aloitteen tuontituotteiden ostamisessa noudattavien yhteisten eettisten periaatteiden laatimisesta. Ehdotusta yhteisiksi periaatteiksi on sen jälkeen muotoiltu kuuden yrityksen muodostamassa työryhmässä Keskon puheenjohtajalla ja se on tarkoitettu julkistaa kevään 2001 kuluessa.

Keskon tavoitteena on, että merkittävä joukko suomalaisia maahantuojia ja ulkomaisia alihankkijoita käyttäviä teollisuusyrityksiä sitoutuisi periaatteisiin, jotka edistävät YK:n ja ILO:n normien käyttöä kaupankäynnin ehtoina. Kesko on halunnut vauhdittaa pelisääntöjen sopimista, jotta Suomen markkinoilla myytävistä kulutustavaroista pääosa täyttäisi tuotanto-olosuhteille asetettavat kansainväliset minimivaatimukset ostajaja valmistajayritysten vapaaehtoisin toimin.

Päivittäistavarakaupassa aloite on jo tuottanut tulosta. Päivittäistavarakauppa ry, johon kuuluvat kaikki päivittäistavarakaupan ryhmittymät, on maaliskuussa 2001 laatinut päivittäistavarakaupan hankinnan eettiset normit.

Reilun kaupan tuotteet

Ruokakesko on yhteistyössä Reilun kaupan edistämisyhdistys ry:n kanssa tuonut markkinoille Reilun kaupan tuotteita, joiden tuotannossa noudatetaan SA 8000 -standardiin verrattavia sosiaalisia normeja. Tuotteille asetetaan myös ympäristövaatimuksia, ja organisaatio maksaa jäsentuottajalleen maailmanmarkkinahintaa korkeampaa, vakaata tuottajahintaa. Keskon valikoimiin kuuluvat kaikki ohjelmassa olevat tuotteet: kahvi, tee, kaakao, suklaa, hunaja, sokeri ja banaanit. Viking Coffee -paahtimon Pirkka Luomukahvi on eniten myyty

Reilun kaupan kahvimerkki. Tuotteiden saavuttamia markkinaosuuksia ei ole vielä käytettävissä.

Ennaltaehkäisevää työtä UNICEFin kanssa

Kesko on pitänyt sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisemistä vähintään yhtä tärkeänä kuin yhteistyökumppaniensa työolojen kehittämistä. Vuoden 2000 alussa Kesko käynnisti Suomen UNICEFin kautta lapsityövoiman ehkäisemiseen tähtäävän kolmi-vuotisen yhteistyön. Keskon myöntämällä 60 000 Yhdysvaltain dollarilla rahoitetaan Bhiwandin kaupungissa perheiden parissa tehtävää kenttätöitä, jossa kartoitetaan lasten koulunkäyntimahdollisuuksia, etsitään ratkaisuja perheiden taloudellisiin ongelmiin, organisoidaan ammatillista koulutusta jne. Bhiwandi on Intian kutomoteollisuuden keskus, jossa arvioidaan olevan noin 25 000 lapsityöntekijää. Kesko saa Bhiwandin projektista ensimmäisen vuosiraportin keväällä 2001.

Kesko tuki UNICEFin toimintaa myös lähettämällä vuoden 2000 joulutervehdyksinään 22 000 UNICEF-joulukorttia.

Termejä ja laskentakaavoja

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä, tunnuslukuja ja lyhenteitä, joiden sisältöä on tarpeen selvittää tässä tarkemmin.

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI) =

$$\frac{\text{voitto ennen satunnaisia eriä + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{taseen loppusumma} \text{ ./. korottomat velat (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$$

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{taseen loppusumma} \text{ ./. saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Velkaantumisaste, \%} = \frac{\text{vieras pääoma + pakolliset varaukset}}{\text{taseen loppusumma} \text{ ./. saadut ennakot}} \times 100$$

Nettovelkaantumisaste, \% =

$$\frac{\text{korollinen vieras pääoma} \text{ ./. rahoitusarvopaperit} \text{ ./. rahat ja pankkisaamiset}}{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}} \times 100$$

Osakekannan markkina-arvo = osakkeen kurssi x osakkeiden lukumäärä

GWh = gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)

PJ = petajoule = biljoona joulea

CO₂ = hiilidioksidi = aiheuttaa ilmaston muutosta ("kasvihuoneilmiö")

CO₂-ekv = hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää

SO₂ = rikkidioksidi (vaikuttaa happamoitumiseen)

C₂H₄ = eteeni (vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen)

CO = hiilimonoksini eli häkä

HC = hiilivedyt

NO_x = typen oksidit

Transbox-laatikko = muovista valmistettu, uudelleen käytettävä kuljetuslaatikko

Keskon yhteiskuntavastuun raportti on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä ja sitä voi tilata postiosoitteesta Kesko Oyj, Konserniviestintä, Satamakatu 3, 00016 Kesko, sähköpostiosoitteesta viestinta@kesko.fi tai puhelimitse numerosta 01053 22404. Raportti on tilattavissa ja luettavissa myös Keskon Internet-sivuilta osoitteessa www.kesko.fi.

Lisätietoja raporttiin liittyvistä asioista antaa järjestöjohtaja Jouko Kuisma Keskon konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikössä, puh. 01053 23140, sähköposti jouko.kuisma@kesko.fi.

Raportin on toimittanut Keskon konserniviestintä/Jouko Kuisma yhteistyössä Mainostoimisto G.S.H:n ympäristötiimin (Tapio Heickell, Susanna Koivuneva, Sari Kuvaja, Timo Rantanen, Anne Soikkeli) kanssa.

Kuvat: Petri Artturi Asikainen (s. 9, 13, 20 ja 36) sekä Elina Söyri (s. 3 ja 32).

Painopaikka: Libris, Helsingissä 2001

Paperi: Lumiart Silk

Paperille ja kirjapainolle on myönnetty

Pohjoismaisen Joutsen-ympäristömerkin käyttöoikeus.

